

ДАВОС АНЖУМАНИ ТУГАДИ

Давос жаҳон иқтисодий анжумани давлат бошлиқларини, савдо-саноат доираларининг раҳбарларини, илм-фаннинг етакчи мутахассисларини бирлаштиради. Бу ерда жаҳон иқтисодий ва ижтимоий тараққиётининг турли жиҳатлари ҳусусида фикрлашиб олинди.

Анжуманининг расмий очилиш маросимида БМТ Бош котиби Бутрос Бутрос Галии XX асрнинг охирида дунё олдида турган вазифаларни белгиллаб берди. Собиқ Совет Ит-

тифоқи ҳудудидаги ёш мустақил давлатлар учун бу давр жаҳон ҳамжамиятида, шу жумладан Европа ҳамжамиятида ўз ўрнини белгиллаб олиш даври бўлади. Ана шу анжуман доирасида ўтказилган ягона сессия Ўзбекистонга бағишланган жаҳон бизнеси етакчиларининг мамлакатимизга зўр қизиқиш билан қараётганидан далолат беради.

Сессия юксак ишчанлик муҳитида ўтди. Мамлакат Президенти Ислоҳ Каримов жаҳондаги етакчи фирмалар ва компаниялар раҳбарларига

ҳозирги кунда Ўзбекистонда хорижий бизнесни ривожлантириш учун қандай имкониятлар ва шарт-шароитлар яратилгани ҳақида сўзлаб берди.

Президентимиз мамлакатимиз бозорини ўзлаштиришни истаган жаҳоннинг етакчи компанияларига кўмаклашишга қафолат бериб, айни пайтда Ўзбекистон ўзаро манфаатдорлик ва тенг ҳуқуқли шароит асосида ҳамкорлик қилишга интилаётганини таъкидлади.

— Биз аниқ-равшан лойиҳаларни амалга ошириш учун кредит оламиз,

— деди Ислоҳ Каримов. — Ўзбекистоннинг ҳеч кимдан қарзи йўқ.

Республикада ишончли ҳуқуқий база яратилган, сиёсий, иқтисодий барқарорлик таъминланган, ислохотлар изчиллик билан амалга оширилмоқда. Хорижий тадбиркорларнинг фикрича, буларнинг ҳаммаси бизнинг иқтисодиётимизга сармоя сарфлаш учун қулай шароит яратади, шу жиҳати билан Ўзбекистон бошқа ёш мустақил давлатлардан фарқ қилади. Давосда "Ўзбекистон — ислохотларнинг янги босқичида" мавзусида ўтказилган сессиянинг муваффақияти жаҳондаги кўпгина ҳукуматлар ва савдо-саноат доиралари раҳбарларини Президент Ислоҳ Каримов билан шахсан учрашишга ундади. Франция, Германия, Швейцариядаги йирик фирма ва банклар намоёндалари билан ана шундай суҳбатлар бўлди. Уларнинг баъзилари ҳозирнинг ўзидаёқ мамлакатимиз билан ҳамкорлик қилмоқда. Уларнинг фикрича, бу ҳамкорлик муваффақиятли кечмоқда. Шунинг учун бошқалар ҳам шундай алоқаларни ўрнатилганга интиломоқда.

Президент Ислоҳ Каримов ўзига ажратилган қароргоҳда Туркия Бош вазир Т. Чиллерни қабул қилди. Бу учрашув Туркия савдо-саноат доираларида катта таассурот қолдирди.

Марказий Осиёда катта мавқега эга бўлган Ўзбекистонга Европада ҳам қизиқиш тобора ортиб бормоқда. Швейцариянинг Алтендорф шаҳрида йирик Ўзбекистоннинг йирик Савдо уйи очилгани бунинг ёрқин намунаси. Шу тариқа, мамлакатимиз банк тизимларининг улкан тармоғи мавжуд бўлган жаҳоннинг энг ривожланган мамлакатларидан биридаги ташқи иқтисодий феолияти билан Буюк илпак

йўлидаги Шарқ билан Ғарбни бирлаштирувчи бўлган сифатида ўзининг тарихий ўрнини тикламоқда. Ўзбекистон Президенти Ислоҳ Каримов Савдо уйини очишга бағишланган тантанали маросимда сўзлаган нутқида бу фикрни таъкидлади. Маросимга Европа, Ғарб, Америка йирик саноат корпорациялари ва банкларининг вакиллари келишди. Улар Савдо уйида мамлакатимизнинг иқтисодий имкониятларини, Ўзбекистон бадий ҳунармандчилигининг хилма-хиллигини намоён қилаётган буюмлар ва маҳсулотлар билан танишиш имкониятига эга бўлдилар. Савдо уйи амалий учрашувлар, музокаралар жойи, шунингдек Ўзбекистоннинг Швейцариядаги маданият маркази бўлади.

Буларнинг ҳаммаси нуфузли анжуман доирасида делегациямиз жуда самарали ишлаганини кўрсатиб турибди. Жаҳондаги сиёсий ва савдо-саноат доираларининг вакиллари бўлмиш учрашув иштирокчиларининг фикрича, халқаро савдо-иқтисодий муносабатлар тизимида Ўзбекистон ўз ўрнини тобора дадил белгиллаб олмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов 1 февраль куни Давосдан ватанига қайтиб келди.

Давлатимиз бошлигини Тошкент аэропортида Республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, ташқи ишлар вазири А. Комилов, Тошкент шаҳри ҳокими К. Тўлағонов, бошқа - расмий кишилар кутиб олишди.

(ЎЗА).

Суратда: анжуман пайтида. Т. Қўрбонов (ЎЗА) олган сурат.

ҲАФТАНИНГ МУҲИМ ВОҚЕАЛАРИ

• **ЎЗБЕКИСТОН** Республикаси Вазирлар Маҳкамаси "1995-1996 йилларда қишлоқ хўжалиги мажмуининг моддий техника базасини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида" қарор қабул қилди. Унда агросаноат мажмуининг моддий техника базасини тракторлар, пахта териш машиналари, асбоб-ускуналар билан мустаҳкамлаш ва қишлоқ хўжалиги техникасини ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг барқарор ишлашини таъминлаш кўзда тутилган.

• **КУП** ИЙЛЛИК меҳнати, илм-фанни ривожлантиришдаги ва юқори малакали мутахассислар тайёрлашдаги хизматлари ҳамда жамоат ҳаётида фаол иштирок этаятгани учун академик Б. О. Тошмуҳамедовга Президентимиз Фармонида биноан "Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фан арбоби" фахрий унвони берилди.

• **ЎЗБЕКИСТОН** Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков раислигида Тошкент шаҳрининг Эски шаҳар қисмини қайта қуриш ва обод қилиш ишларининг боришини мувофиқлаштирувчи ва назорат қилувчи республика комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди.

• **БЕКОБОДДА** қора ва рангли металл тўплаш ва қайта ишлаш ҳукумат комиссиясининг бўлиб ўтган сайёр йиғилишида давлатга металл парчалари топшириш бўйича 1994 йил ҳамда шу йилнинг январь ойи якунлари кўриб чиқилди. Бекобод металлургия заводини хошмаше билан улусқис таъминлаш ҳақида тегишли ташкилотларга топшириқлар берилди.

• **ЎЗБЕКИСТОН** Республикаси Президенти давоника Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари ходимлари иштирокида "Фуқароларнинг муурожаатлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг амалда бажарилишига бағишланган семинар-кенгаш бўлди. Кенгашда фуқаролар муурожаатлари билан ишлаш янада такомиллаштириш юзасидан зарур чора-тадбирлар белгиланди.

Агросаноат мажмуи ходимлари касба уюшмаси II қурултойида бу Марказий Қўмитанинг раиси Т. Ҳ. Собитов ҳозирги даврдаги вазифаларни тавсифлаб берди. Ҳисобот даврида касба уюшмалари ҳарақатида сиёсий-иқтисодий ва ижтимоий ўзгаришлар юз берди.

Касба уюшмаларининг ҳуқуқий мақоми ўзгарди. Мустақил Ўзбекистон Конституцияси, "Касба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолиятининг қафолатлари тўғрисида" қабул қилинган Қонун касба уюшмаларининг сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий соҳалардаги, уларнинг қонун чиқарувчи ҳамда ижро этувчи ҳокимият, давлат ва хўжалик ташкилотлари, бошқа сиёсий ҳамда жамоа ташкилотлари билан ўзаро алоқаларининг ҳуқуқ ва ваколатларини аниқ белгиллаб берди.

Тармоқ касба уюшмаси иқтисодиётни қайта қуриш ишига ўз ҳиссасини қўшмоқда.

Ўзбекистон аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш мақсадида ғалла, сабзавот, узум, полиз эканлари майдонлари тобора кенгайтирилмоқда. Ғалла мустақиллигига эришиш учун курашилмоқда. Утган йили икки миллион тоннадан зиёд дан етиштирилди. Бу йил эса 3,3 миллион тонна ғалла олиш мўлжалланмоқда.

Деҳқонларга ажратиб бериладиган томорқалар кўпаймоқда. Бугунги кунда деҳқонларнинг шахсий фойдаланишлари учун салкам 750 минг гектар ер ажратиб берилди. Мулкчилик шакллариининг ўзгариши бугунги кунимизнинг талабидир. Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш дастури тез суратлар билан амалга оширилмоқда. Ҳозиргача республикада мингдан ортиқ ижара корхоналари, тўрт мингдан зиёд кооператив, тўрт юзга яқин хусусий корхона ишлаб турибди. Утган йили 300 га яқин давлат хўжаликлари мулкчилик шаклини ўзгартириб жамоа хўжаликлари ёки кооператив бирлашмалар бўлиб олинди. 1200 дан зиёд ферма меҳнат жамоаларининг мулкига айлантирилди. Бугунги кунга келиб 14 мингга яқин мустақил деҳқончилик фермер хўжаликлари мавжуд. Ғушт, сут ва туҳумнинг 80 фоизи шахсий томорқаларда етиштирилмоқда. Фермерлик ҳарақати кенг авж олаётти.

Кейинги йилларда ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича тармоқ касба уюшмаси Марказий Қўмитаси билан вазирликлар, идоралар, ассоциациялар, атросаноат мажмуи таркибидagi концернлар ўртасида битимлар тузилди. Бундан ягона мақсад — меҳнатқашлар манфаатларини ҳимоя қилишда хўжалик ва касба уюшмаси ташкилотларининг хатти-ҳаракатларини бирлаштириш, уларни ўзаро мувофиқлаштириб туришдир. Бундан ташқари, имзоланган ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан Ўзбекистон касба уюшмалари Федерацияси кенгаши ўртасида тузилган Битимнинг таркибий қисмлари ҳисобланади.

Вилоятлар ва туманлар ҳамда етакчи хўжалик ташкилотлари билан ҳам ана шундай битимлар тузилмоқда.

— Тармоқда, — дейди маърузачи, кам таъминланган ва кўп болали оилаларга, пенсионерлар ва меҳнат фахрийларига, уруш ва афғон уруш қатнашчиларига адресли ижтимоий-иқтисодий ердан кўрсатишга катта эътибор берилаяпти. Одамларнинг ишсиз қолишдан қўрқинлари табиийдир. Айни вақтда бозор муносабатлари шароитида ҳам агар ишнинг қўзини билб иш тутилса аҳолини кенг қўламда иш билан таъминлаш мумкин бўлади.

Қишлоқ хўжалигидаги меҳнат шароити ва муҳофазаси жиддий таъмин туғдирмоқда. Жамоа ва давлат хўжаликлариининг марказлаштирилган таъмирлаш устаноналаридаги асбоб-ускуналар, юк кўтариш механизмлари техник жиҳатдан талабга жавоб бермайди. Ишчиларга ҳимоя воситалари, махсус кийимлар, пойфазал, сут, махсус совуқлар йиллар давомида берилмай келинапти. Ҳеч қандай майиш шароит йўқ.

Чорвачилик фермаларида меҳнат шароити айниқса оғир. Санитария майиш бйнолар, дам олиш хоналари қаровсиз ҳолатда. Қурилиш ташкилотларидаги аҳвол ҳам ёмонлашди. Механизмлар ва транспорт воситаларининг техник аҳволи паст даражада. Майиш вагончаларининг ҳолати ачинарли, мўрчалар йўқ.

"Ўзгастройиндустрия" заводларида санитария майиш бйноларни кичик корхоналарга мослаб, қайта қуриб, тижорат соҳасига бериб юборилапти.

— Меҳнат муҳофазаси хизматининг ҳозирги аҳоли Марказий Қўмитани таъинишига соляпти, — дейди раис, — Биз вазирлар, концерн ва бирлашмалар раҳбарларидан, шунингдек, касба уюшмаси қўмиталаридан меҳнат муҳофазаси тўғрисидаги қонунинг бажарилиши бўйича қатъий чора-тадбирлар кўришларини талаб этамиз.

Нотиқ маърузаси сўнгиди ҳисобот даврида долзарб масалаларни ҳал этиш

юзасидан ўтказган мажлислар, раёсат йиғилишлари, қўрилган тадбирларни таҳлил этиш билан бирга Марказқўмнинг халқаро касба уюшмалари билан ўзаро алоқалар ва ҳамкорликларни кенгайтиришни ҳам тилга олди.

Қурултойда тафтиш комиссияси раиси Н. А. Жалиловнинг ҳисоботи ҳам тингланди.

Маърузалар юзасидан бўлган музокараларда сўзга чиққанлар Марказқўмнинг ҳисобот давридаги фаолиятига ҳолисона баҳо бердилар, тармоқ касба уюшмаси ташкилотлари томонидан ҳал этилиши лозим бўлган муаммоларни ҳам кўрсатиб ўтдилар.

Рустам Эралис — Наманган туманидаги "Ўзбекистон" жамоа хўжалиги деҳқон фермер хўжалигининг бошлиғи:

Туманда 75 деҳқон фермер хўжалиги бўлиб, мен шуларнинг бирига бошлиқман. 34 гектар еримиз, 32 та қорамолимиз бор. Утган йили 70 тонна пахта, 5 тонна ғушт, 3 тонна сут етиштирдик. Фермерликнинг келажиги яхши. Лекин айрим имкониятлар бизга берилмаяпти. Қайта ишлаш корхоналаримиз, ўз техникамиз бўлиши керак. Банкдан олган қарзимизни қисташаяпти. Қарзни қайтариш муддатини уч йилга қўзишса дейман. Тошйирган маҳсулотларимиз ҳақи ўз вақтида берилса, яхши бўларди. Бу муаммоларни ҳал этишда касба уюшмаларидан кўмак сўрайман.

Шавкат НАЗАРОВ — Андижон пахта тозалаш заводи касба уюшмаси қўмитаси раиси:

Корхонамизда 500 киши ишлайди, уларнинг ўртача ойлик маоши 450 сўмни ташкил этади. Пахта қабул қилиш йилдан йилга камайиб кетаяпти. Бу ишсизлики келтириб чиқариши аниқ. Биз бунинг олдини олиш бўйича кўшимча ишчи ўринлари очишга уринаёмиз. Бизга утган йили пахта тоширган деҳқонлар ҳалигача ҳосил учун пул ололмаётдилар.

Завод шаҳардан 17 километр олинсиди Шўро-қиллоғида жойлашган бўлиб, бу қишлоқ оилаларидан 70 фоизда ҳалигача газ йўқ. Бу соҳадаги Президент фармони суст бажарилаяпти. Касба уюшмалари қонун ва фармонлар бажарилишини назоратга олишса дейман. Қишки мавсумда деҳқонлар 4 ой бекор қолишади, иш йўқ. Уларга ўша ойлар учун энг кам маош миқдорида ҳақ тўлаб турилса.

Қўзи ДАВЛАТОВ — Хоразм вилояти тармоқ касба уюшмаси қўмитаси раиси:

Мулкчилик шакли ўзгариб жамоа, деҳқон фермер хўжаликлари ташкил топган, корхона ва ташкилотлар хусусийлашган ҳозирги пайтда касба уюшмалари тизимини ўзгартириб, уни давр талабига мослаштириш талаб этилаяпти. Бу масалани касба уюшмаларининг юқори ташкилотлари ҳал этиб, тегишли тасвйлар ишлаб чиқиб уни жойларга юборилса яхши бўларди. Касба уюшма ўқуви марказларини қайтадан ташкил этилса, дейман. Касба уюшмамиз мабларларини банклардан ололмаёмиз. Банклар ҳар хил баҳоналарни рўқач қилиб бизни қийнашапти. Банкларда турган пулларимиз учун фойз тўлаишини йўлга қўйса бўлмайми?

Лена ХУДОЙҚУЛОВА — Жиззах вилоят Фориш тумани касба уюшмаси қўмитаси раиси:

Туманимиз чорвадор ҳудуд. Кўп қисми тоғ ва яйлолардан иборат. Чўпон қўлиқларимиз қўшин Навоий вилояти билан ена-ен жойларда қўй боқадилар. Шундай егинамизда ишлаётган навоийлик чўпонларга маошларининг маълум қисми миқдорида экологик зарар учун тоvon тўланади. Бизга эса йўқ, ахир биз ҳам ўша заҳарланган флос ҳаводан нафас олаёмизку. Фориш тумани экологик зарардан ҳоли эмас.

Қурултой қатнашчилари қўрилган масалалар юзасидан қарор қабул қилдилар. Қурултойда Ўзбекистон агросаноат мажмуи ходимлари касба уюшмасининг Низомига киритилган ўзгариш ва қўшимчалар тасдиқланди, янгиланган ҳаракат Дастури, тафтиш комиссиясининг Низоми қабул қилинди. Ўзбекистон касба уюшмалари XIV қурултойига вакиллар сайланди.

Қурултойда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков нутқ сўзлади. Ўзбекистон касба уюшмалари Федерацияси кенгашининг раиси Ҳ. Б. Жамолов қатнашди.

Янги сайланган Марказий Қўмитанинг биринчи ташкилий мажлисида Ўзбекистон агросаноат мажмуи ходимлари касба уюшмаси Марказий Қўмитаси раислигига Т. Ҳ. Собитов қайта сайланди. В. М. Кўчқоров, Н. З. Фахриева раис ўринбосарлари этиб сайландилар.

Тожибой АЛИМОВ,
"Ишонч"нинг махсус мухбири.

Беш ўғил, беш қизининг онаси, бир ҳовли неваралар, чеваралар бувиси бўлган аёл касабаси уюшмалари йиғинлари, мажлисларидан қолмайди. Бир вақтлар вилоят савдо ва матлубот ходимлари касабаси уюшмаси қўмитасининг раисаси бўлган. Шунинг учун бу ташкилотдан кўнгли узолмайди ҳеч. Ҳамон шу уюшма фаоли деб ҳисоблайди ўзини. Касаба уюшмаларининг етмиш йиллик тўйи муносабати билан шу муҳтарам онахони йўқлаб келдик. Фароғат Султоновна Ҳалипова жуда сўзамол, куйинчак, фикри зикри тетик, бировдан маслаҳат, ўғитларини аямайди. У билан бўлган учрашувимиз ҳам жуда мароқли бўлди. Сўзларини пешма-пеш эзиб олдим.

— Ҳаётнинг маълум поғонасига етган одам илк фаолияти, обрў-эътибори, босиб ўтган йўлини ўйларкан, даставвал ўз устозини кўз олдида келтирар экан. Мен ҳам ишда, эл орасида қандайин яхшиликларга эришган бўлсам, бунга асосан касабаси уюшмаси мактаби сабаб. Шу мактабни мен ўз устозим деб биламан. Яхши дўстлар топтирган ҳам, одамларга меҳр улашишга ўргатган ҳам, ўн болани тарбиялаш маҳоратини орттирганим ҳам касабаси уюшмасидан кўп йиллик фаолиятим туфайлидир.

1960 йиллар Андижон вилояти савдо давлат кооперацияси ходимлари касабаси уюшмаси қўмитасига жамоатчилик асосида раис муовини бўлиб сайланганман. Асосий ишим шаҳар саноат маҳсулотлари савдоси идорасида иқтисодчилик бўлсада, кўп вақтим касабасида ўтарди. Айнан ўша йиллари касабаси уюшмасининг мақсади ва маҳиятини ҳалқ ичиди тарғиб қилиш билан аъзоларимизни кўпайтириш ҳаракатида бўлганмиз. Андижоннинг бугунги 644 минг нафарлик аъзоси ўша йиллардаги меҳнатларимиз маҳсули. Баъзан ҳозирги ёшларнинг "Бу менинг ишим эмас, бунинг учун ҳақ олаётганим йўқку", дея арзимас баҳоналар билан ишдан бўйин тов-

лашларини кўрганамда ўша пайтлардаги кишиларнинг ғайрат-шижоати кўз олдимга келади. Қойил бўламан уларга.

Ўн йил жамоатчи муовин бўлиб ишладим. 1970 йили аъзоларимиз сони кескин кўпайиб, штатларимиз ошди. Яъни 4 киши бўлди — раис, муовин, ҳисобчи ва йўриқчи. Ўша пайтдаги асосий қурултаймиз меҳнаткашга меҳр, фикрда собитлик эди. 1973 йилга келиб мени қўмита раислигига лойиқ кўрдилар. То нафақага чиққанимга қадар бошқардим бу қўмитани. Бор йўғи 4 киши ишлардигу, вазифаларимиз солмоғи 40 кишига етарлик эди. 1983 йили тармоғимизнинг тафтиш на-

ФАҲРИЙ КАСАБАҚЎМ

зорат комиссияси вилоятдаги нон комбинати ва дўконлари фаолиятини текшириб кўрди. Шаҳрихон нон комбинатидаги аҳвол нақадар ночор экан. Ҳалққа етказилаётган нонлар сифати ҳам паст, вази ҳам мўлжалдан кам. Умуман, ҳалқ мулкига хиёнат ҳиди келиб турарди бу ишлардан. Атрофича текшириб, касабаси уюшмасининг огоҳлантиришини бериш билан синов мўддати қўйдик. Аҳвол ўзгармади. Кенгайтирилган раёсат мажлиси чақириб, директорини ишдан бўшатish қарорини чиқардик. Ана шундан сўнг югур-югур бошланиб кетди. Биз ҳам бўш келмадик. Янги директор тайинланди. Аҳвол яхшиланди.

Бундай воқеалар жуда кўп бўлган. Ана шу ишларимиздан сўнг одамларнинг касабаси уюшмасига меҳри ва ишончи ҳам ортаверди. Касаба уюшмаси аъзолари сафи кенгайди.

Энди бир оғиз ижтимоий сўғурта маблағларининг касабаси уюшмаларидан олиниши ҳақида гапирсам: бунинг ҳукумат ўз тасарруфига олгандан кейин идоралар, касабаси уюшмалари хо-

димлари шунга яраша кенгайтирилди. Штатлар ҳам шунга яраша бўлди. Лекин янги идораларга яна янги-янги штатлар бериб, одамларни ҳаддан зиёд кўпайтириб юборавериш чалқашликларга сабаб бўлмасмикин? Яна бир мисол: Президентимиз уруш қатнашчиларига, фахрийларимизга жуда кўп ғамхўрликлар кўрсатмоқдалар. Ҳалабнинг 50 йиллиги олдидан таъсис этилган "Жасорат" ва "Шўхрат", медаллари ҳам ўша ғамхўрликларнинг биридир.

Тунов кўни ижтимоий таъминот идорасига бориб, анчагина қариялар юқоридидаги мукофотларни олишга кўриб кўрдим. Уларнинг бу ердан мукофот олишлари кўзимга эриш туюлди. Аслида бу фахрли тақдирланишлар шу таҳлилда амалга оширилиши ўринлими? Медалку майли, мукофот пулини олиш учун яна жамғарма банкида ҳам навбатда туришди улар. Шунчалик меҳнат эвазига бериладиган мукофотларни умумий йиғинларда, тантанали равишда топширилгани қандай қийин бўларди. Ҳа, аслида бу ишларни бошқароқ ташкил этиш лозим.

Менимча, касабаси уюшмаларининг 70 йиллик фаолияти ва мавқеи ҳам инсонларга нисбатан меҳр, ҳурмат билан муносабатда бўлишнинг маҳсули, ша-рофати бўлиши керак.

Езиб олувчи Замира РЎЗИЕВА.

ҒАМХЎРЛИК ҚУРШОВИДА

Ўзбекистон мустақилликка эришиб республикада туб ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар рўй бериши оқибатида касабаси уюшмалари ҳам ўз мустақил макомига эга бўлганидан сўнг унинг асл вазифалари нималардан иборатлиги белгилаб олинди. У меҳнаткашнинг ҳар томонлама ҳимоячиси, ғамхўри эканлигини англаб етди. Утган 4-5 йил ичиди бу оммавий ташкилотнинг нуфузи, эл аро обрў ва эътибори ортиб, ижтимоий-иқтисодий ислохотларни амалга ошириш синовидан ўтмоқда.

Юқоридидаги фикрлар яқинда бўлиб ўтган Тошкент шаҳар касабаси уюшмаларининг II уюшмаларо конференциясида ўз тасдиғини топди. Шаҳар касабаси уюшмалари кенгаши раиси О. Сафоев ўз маърузасида ҳисобот давридаги ишларни таҳлил этар экан, пойтахт меҳнаткашлари манфаатлари ҳимояси борасида шаҳар ҳокимлиги билан иқтисодий-ижтимоий масалалар юзасидан тузилган битимлар жуда қўл келатганлигини алоҳида таъкидлади.

Шаҳар кенгаши 800 мингдан зиёд касабаси уюшма аъзоларига эга бўлиб, 3 минг 600 бошланғич ташкилотга ҳамда 13 та тармоқ шаҳар қўмиталарига бирлашганлар. Бу республика касабаси уюшма аъзолари умумий сонининг 12 фоизини ташкил этади. Бундай кўп сонли меҳнат гуруҳи ва талаба ҳамда ўқувчи-ёшларнинг иши, турмуши, ўқиши учун зарур омилларни яратиш ҳақида гап эмас. Бозор иқтисодиёти шароитида бунинг уddасидан чиқиш учун шаҳар кенгаши барча тadbирларни кўраётир.

Касаба уюшма ташкилотларида меҳнат қонунчилигини амалда қўллаш масалалари бўйича семинарлар ва лекциялар ўтказилмоқда. Ҳисобот даврида 15 минг киши турли ҳуқуқий масалалар бўйича маслаҳатлар олиб, меҳнаткашларнинг 1100 шикоят ва аризалари кўриб чиқилиб, кўпчилиги ижобий ҳал этилди.

Корхоналарда меъёр даражасидаги маиший ва меҳнат шароитини яхшилаш, унинг ҳавфсизлигини таъминлашга қаратилган қатор чора-тадбирлар кўрилди.

Меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатиш, уларнинг оила аъзоларини соғломлаштиришни ташкил этиш, жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш мақсадлари учун касабаси уюшмаларининг бюджетидан 5836970 сўм, ижтимоий сўғурта бюджетидан эса 3365125 сўм маблағ ҳаражат қилинди.

Касаба уюшмалари шаҳар кенгаши диққат-эътибори тармоқ касабаси уюшмалари тузилишини такомиллаштириш, саноатни бошқарадиган тузилмалар билан уларни тўлиқроқ даражада мувофиқлаштиришга қаратилди. Ходимлар ва фаоллар билан ишлаш яхшилланиб, топширилган иш учун уларнинг масъулияти бирмунча оширилди.

Маърузачи рақобатбоп маҳсулотлар ишлаб чиқараётган шаҳардаги бир қатор корхоналарнинг ўз иқтисодиётларини барқарорлаштиришдаги фаолияти касабаси уюшмалари томонидан етарли даражада қўллаб-қувватланмаяпти, — деди. — Меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ҳамда қонуний ҳуқуқларини ҳимоя қилишда жамоа шартномалари ва битимларининг имкониятларидан етарли даражада фойдаланилмаяпти.

Меҳнаткашларни меҳнат қилиш ҳуқуқини таъминлаш борасида касабаси уюшмалари "Аҳолини меҳнат бандлиги тўғрисида"ги Қонундан фойдаланишда етарли даражада шижоат кўрсатмаяптилар. Шунингдек, аҳоли бандлигини қўллаб-қувватлаш Жамғармаси маблағларидан фойдаланишда, аҳолини иш билан бандлиги бўйича минтақавий дастурни ишлаб чиқишда, янги иш жойларини юзага келтиришда, тўхтаб қолган еки соҳаси ўзгартирилган корхоналарнинг ишчиларини қайта тайёрлаш ва ишга жойлаштириш, кичик ва ўрта тadbиркорлиқни ривожлантириш масалаларида касабаси уюшмалари талаб даражасида жонбозлик кўрсатишмаяпти.

Ҳисобот даврида қатор корхоналарнинг касабаси уюшма қўмиталари маъмурияти томонидан маданият, жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш учун маблағ ажратилишининг камайиб кетишига йўл қўйилди. Бу эса касабаси уюшмаларнинг маданий-маърифий, спорт-соғломлаштириш ва мактабдан ташқари муассасаларидаги фаолиятини сусайиб кетишига олиб келди.

Конференцияда тафтиш комиссиясининг раиси З. Орифжоннинг ҳисоботи ҳам тингланди.

Музокарада сўзга чиққан энергетика ва электротехника саноати ходимлари касабаси уюшмаси шаҳар қўмитасининг раиси К. Мақсудов ҳамда касабаси уюшма ходимлари ўқувини ташкил этиш, раҳбарлик малакасини ошириш тadbирлари кўрилишини таклиф этди. Қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати ходимлари касабаси уюшмаси шаҳар қўмитаси раиси Н. Жарова эса Ўзбекистон касабаси уюшмаларининг янги матндаги Низом ва ҳаракат Дастури лойиҳалари хусусида ўз фикр ва мулоҳазаларини билдирди. Автотранспорт ва йўл ҳўжалиги ходимлари касабаси уюшмаси шаҳар қўмитасининг раиси Л. Мавлонов билан Чкалов номидаги Тошкент самолётсозлик ишлаб чиқариш бирлашмаси чилангари Г. Исмолов ҳозирда ишчилар маошидан олинаётган даромад солиғи тизимини қайта кўриб чиқиш зарурлигини ҳукуматга етказишни таклиф қилишди.

Тошкент шаҳар машинасозлик саноати ходимлари касабаси уюшмаси қўмитаси раиси Шоикром Исроиллов ўз сўзида:

— Мен шаҳарлик болаларни соғломлаштириш оромгоҳлари ишини ташкил қилиш юзасидан бир қатор таклифларни айтимоқчиман, — деди. — Биринчидан, оромгоҳлар учун сарфланадиган ижтимоий сўғурта маблағлари ўз вақтида ажратилгани, иккинчидан, оромгоҳларни дори-дармонлар билан таъминлаш муаммоси мавсум бошланмасдан ҳал этиб қўйилгани маъқул.

Учинчидан, болаларни оромгоҳларга ташийдиган транспорт воситалари техника жиҳатдан талаб даражасида бўлсин. Нобоп автобусларда одам ташиб бўлмайди. Тўртинчидан, озиқ-овқат таъминоти масаласини ҳал этай туриб, болаларни дам олиш ҳудудларига юбормаслик керак. Таъминотда узилишларга ҳеч ҳам йўл қўйиб бўлмайди. Ва ниҳоят, бешинчидан, кадрлар масаласига жиддий эътибор бермоқ керак.

Конференцияда Тошкент шаҳар ҳокимининг биринчи ўринбосари Ҳотам Абдураимов сўз олиб, ҳисобот даврида шаҳар касабаси уюшмалари меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоялашда анчагина иш қилингани, бошланғич касабаси уюшма ташкилотлари, корхона, ташкилот ва муассаса касабаси уюшмаларининг ҳисобот-сайлов йиғилишлари ва конференцияларида ҳисобот даври ишларининг якуни чиқарилгани тўғрисида гапирди.

Конференцияда Ўзбекистон касабаси уюшмалари Федерацияси кенгаши раиси Х. Б. Жамолов сўзга чиқди.

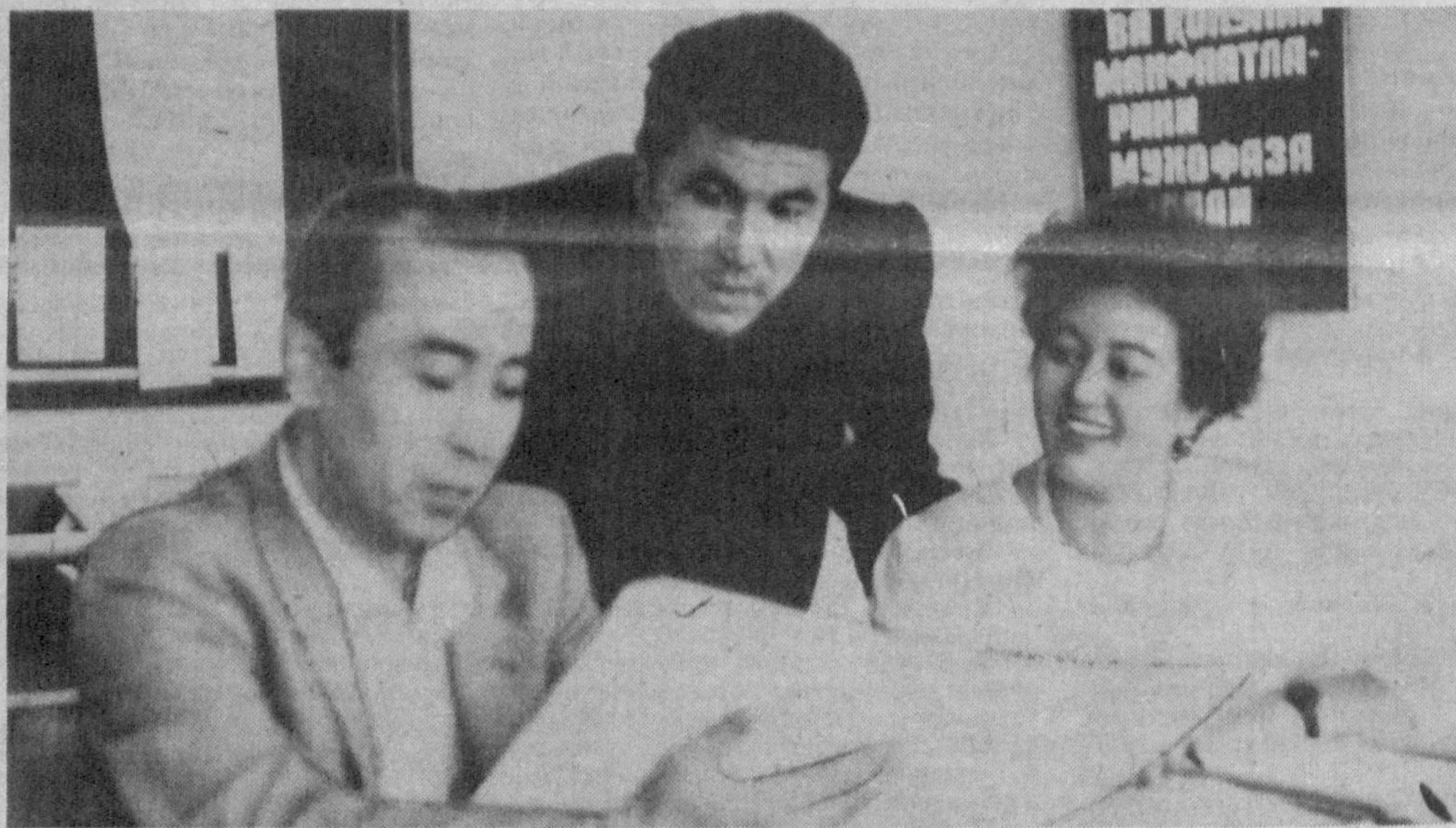
Конференцияда кўрилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилиниб, шаҳар касабаси уюшмалари кенгашининг ҳисобот давридаги фаолияти қониқарли деб топилди. Ўзбекистон касабаси уюшмалари Федерациясига бирлашган касабаси уюшмаларининг Низом ва ҳаракат Дастури лойиҳалари асосан маъқулланди.

Конференцияда шаҳар касабаси уюшмалари кенгашининг аъзолари, тафтиш комиссиясининг таркиби, Ўзбекистон касабаси уюшмаларининг XV қурултойига вакиллар сайланди. Очiq овоз бериш йўли билан Омонулло Сафоев Тошкент шаҳар касабаси уюшмалари кенгаши раислигига, Борис Ефремов раис ўринбосарлигига қайта сайландилар.

Конференцияда Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов қатнашди.

Т. АЛИМОВ,

"Ишонч"нинг махсус муҳбири.

Мана, 70 йилдирки, Ўзбекистон касабаси уюшмалари меҳнаткаш омманинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя этиш борасида янги-янги имтиёзлар ва қўлайликлар яратишга ҳам эришмоқдалар. Қай жабҳада бўлмасин уларнинг эзгу-ниятлари — инсон ҳаёти завқли, мароқли лаҳзаларга бой бўлсин!

Наманган озиқ-овқат жамоа корхонаси савдо бўлими элу юрт дастурхонининг тўқинлигини баҳоли қудрат таъминлашга интилоқда. Касаба уюшмаси қўмитаси эса ҳаминша фаол.

Суратда: (чапдан) савдо бўлими бошлиғи Зокир Маҳсумов, ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Умаржон мавлонов ва касабаси уюшмаси раиси Гулнора Макаровалар Ўзбекистон касабаси уюшмаларининг янги талқиндаги Низом ва Дастури лойиҳаси юзасидан баҳслашмоқдалар.

Т. Маҳмамов олган сурат.

КАСАБА УЮШМАСИ ЙИЛНОМАСИДАН

1959 йил, 1 ЯНВАРЬ. Бу пайтга келиб, республика касабаси уюшмалари ташкилотларида касабаси уюшма аъзоларининг сони 1117270 нафарга етган ёки ишловчиларнинг 90 фоизини ташкил қилар эди.

ФЕВРАЛЬ — ИЮЛЬ. Касаба уюшмалари ташаббуси билан клублар, кутубхона, қизил бурчаклар, МТС ва РТС киноқўйиш шабоҳчаларининг республика кўриги ўтказилди.

13-15 ИЮЛЬ. Тошкентда касабаси уюшма бригадаларининг ташвиқот ва тарғибот мавзудаги бадий фильмлари республика кўриги бўлиб ўтди.

1960 йил, 23-24 МАЙ. Тошкентда Ўзбекистон касабаси уюшмаларининг олтинчи қурултойи бўлиб ўтди. Қурултойда етти йиллик режаларни мўддатидан олдин бажариш вазифаларини бажаришда республика касабаси уюшмаларининг ташаббускорлигини ошириш масалалари кўрилди.

1962 йил, 2 МАРТ. Тошкентда Ўзбекистон касабаси уюшмаларининг ет-

тинчи қурултойи чақирилди.

МАЙ. Ўзбекистон касабаси уюшмалари Кенгашининг йиғилиши бўлиб, унда "Ўзбекистон касабаси уюшмалари ташкилотларининг ишини тобора яхшилаш" масаласи кўрилди.

1963 йил, 13 АВГУСТ. Тошкентда касабаси уюшмаларининг ташаббуси билан Ўзбекистон ихтирочилари ва рационализаторларининг биринчи республика қурултойи чақирилди.

4 СЕНТЯБРЬ. Тошкентда Ўзбекистон касабаси уюшмаларининг саккизинчи қурултойи чақирилди.

1964 йил, МАРТ. Тошкентда касабаси уюшмаларининг Ўзбекистонда олиб борилаётган ишлари муаммоларини ҳал қилишга бағишланган биринчи илмий конференцияси очилди.

ИЮЛЬ. Тошкентда Ўзбекистон касабаси уюшмалари ҳаракатининг тарихига бағишланган биринчи республика конференцияси иш бошлади. Конференцияда иштирок этган вакиллар Ўзбекистонда ишчилар синфи ҳамда касабаси уюшмалари ҳаракатининг тарихий йўллари ҳақида маъруза тингладилар, шунингдек, ҳозирги замон касабаси уюшма ҳаракатини ривожлантириш бўйича муаммоларини ҳал этиш режаларини туздилар.

ДЕКАБРЬ. Бу вақтга келиб республикада касабаси уюшмалари раҳбарлиги билан илмий-техника жамиятлари

(ИТЖ) сафида 600 бошланғич ташкилот фаолият кўрсатар эди.

1965 йил, ЯНВАРЬ. Бу вақтга келиб республикада 716 касабаси уюшма кутубхоналари ишлаётган бўлиб, улар 3550 минг нусха китоб ва журналларга эга эдилар. Шунингдек, 524 касабаси уюшмалари клублари бор эди.

1966 йил, ЯНВАРЬ. Бутуниттифоқ касабаси уюшмалари Марказий Қўмитаси раёсати маданият корхоналари касабаси уюшмаларининг 1965 йил фаолиятига якун ясар экан, Тошкентдаги радиолампа ишлаб чиқариш заводи клубига биринчи ўрин берилди.

ОКТАБРЬ. Тошкентда Ўзбекистон касабаси уюшмалари Кенгаши республика саноат ходимлари семинари ўтказилиб, унда "Корхоналарда ишлаб чиқаришни янгича режалаш ва иқтисодий самарадорлигини ошириш, ўтиш шароитига тайёргарлик кўришнинг бориши тўғрисида"ги масалалар ўрганилди.

1967 йил, ЯНВАРЬ. Тошкентда касабаси уюшмаларининг катта бир гуруҳи меҳнатни илмий ташкил қилишни такомиллаштириш бўйича ёрдам кўрсатиш мақсадида Фарғона вилояти корхоналарида бўлдилар.

9 СЕНТЯБРЬ. Тошкентда Ўзбекистон касабаси уюшмаларининг тўққизинчи қурултойи чақирилди.

МЕТАЛЛУРГЛАР КАСАБА УЮШМАСИ ҚУРУЛТОЙИ

Ўзбекистон металлургия сан-оати ходимлари касаба уюшмаси вакиллари ўзларининг II қурултойларини ўтказиш учун Олмалиқ шаҳрида тўпландилар. Дарҳақиқат, Олмалиқ металлургия комбинати ҳар жиҳатдан мазкур тармоқнинг байроқдори саналиб келади. Республика металлургия сан-оати ходимлари касаба уюшмалари Марказий Қўмитаси раиси М.Жамолдинов қурултойдаги ҳисобот маърузасида Ўзбекистон иқтисодиёти бозор муносабатларига кўчиши жараёнида тармоқ касаба уюшмалари, асосан, меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилиш сари ўз фаолиятларини жадал йўналтиратганликларини таърифлаб берди. Шунингдек, бозор иқтисодиёти шароитида металлургия касаба уюшмаларининг роли ва мавқеи қандай бўлишини ҳам тавсифлаб берди. Меҳнаткашларга иш ҳақи тўлаш, уларни моддий жиҳатдан рағбатлантириш, иш шaroитлари ва меҳнат хавфсизлиги тадбирларини яратиш, меҳнат аҳли аъзоларининг дам олиш, соғлиқни тиклаш билан боғлиқ масалаларини ташкил этиш бўйича фаолият режалари ишлаб чиқилганлиги устида ҳам алоҳида тўхталди у.

Маърузачи ва ундан кейин сўзга чиққанлар ҳам иқтисодий мураккаб шароитларда тармоқ меҳнат жамоалари, корхоналар раҳбарлари касаба уюшмалари билан ҳамжиҳатликда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришни кўпайтириш бўйича Президентимиз кўрсатмаларини ҳаётга тадбиқ этиш учун астойдил енг шимариб ишлаётганликларини ҳам таъкидладилар. Олмалиқ тоғ-металлургия комбинатининг ўзида япониялик мутахассислар билан ҳамкорликда видеоаппаратлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилганлиги, Ўзбекметаллургия заводида хонадонларни газлаштириш ва сув билан таъминлаш учун зарур маҳсулот — қувур қовурлаш цехлари ишга тушганлиги бунга мисолдир.

Металлургия касаба уюшмалари халқ манфаатини кўзлаб ўз фаолиятларини давлат ҳўжалиги корхоналари ва бошқа қатор ташкилотлар билан тенг ҳуқуқли шерикчилик асосида олиб боришга йўналтирилган.

Амалий жиҳатдан тармоқнинг барча касаба уюшмаларида ҳар йили жамоа шартномалари ва битимлар тузилади. Бироқ, икки томонлама тузилган бу ҳужжатларда кўрсатилган вазифалар қатор корхоналарда сўнгги йиллари ба-

жарилмай келинаётир. Айниқса, бевосита иш жойларида меҳнат ва техника хавфсизлиги бўйича қўлай шарт-шaroитлар яратишга сусткашлик қилинаётганини ниҳоятда ачинарли ҳолдир. Касаба уюшмалари Марказий Қўмиталари бу масалага этиборни кучайтиришни ўзининг биринчи галдаги вазифаси деб билади. Ҳар йили тармоқларда меҳнатни муҳофаза қилишга бағишланган 400 га яқин тадбирлар ўтказилаётир. Натижада 300 дан ортиқ меҳнаткашнинг иш жойларидаги шароитлар бирмунча яхшиланди. Айни пайтда 5401 киши ишлаган иш жойлари санитария-гигиена талабларига жавоб бермаётганлиги аниқланди. 2132 киши ортиқча шовқин-суронли, 684 ходим эса нотинч, ноқулай шароитда меҳнат қилаётганлигининг гувоҳи бўлди.

Сўзга чиққанларнинг нутқларида иш жойларида жароҳат топиш ҳоллари анча камайганлигига қарамай, тармоқ корхоналаридаги меҳнат қобилиятларини йўқотиш билан боғлиқ бахтсиз ҳодалар сони камаймаяпти.

Ҳисобот даврида меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлиги бўйича қоида, талабларни қўпол равишда бузилишига сабаб бўлганлардан 60 киши ўз вазифаларидан озод қилинди, 90 га яқин вазифадорга эса маъмурий чора кўрилди.

Қурултойда бундан ташқари бозор иқтисодиётга ўтиш даврида касаба уюшмалари фаолияти ва меҳнат жамоаларининг ҳаёти билан боғлиқ бошқа муаммолар борасида ҳам қизгин мунозаралар юритилди.

Қурултой қатнашчилари тармоқ касаба уюшмаларининг номини Ўзбекистон тоғ-металлургия сан-оати ходимлари касаба уюшмалари деб аташга қарор қилишди.

Металлургия касаба уюшмалари Марказий Қўмитаси ва назорат-тафтиш комиссиясининг янги таркиби, шунингдек, Ўзбекистон касаба уюшмаларининг XV қурултойига ҳамда тоғ-металлургия сан-оати халқаро касаба уюшмалари бирлашмаси (ХКБ) қурултойига вакиллар сайланди.

Қурултой ишида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари Т.Собитов, Олмалиқ шаҳар ҳокими Ю.Белановлар иштирок этишди.

“Ишонч” мухбири.

Касаба уюшмалараро Сирдарё вилоят XIV анжумани бўлиб ўтди. Вилоят кенгашининг 1991-1994 йиллардаги фаолияти юзасидан Кенгаш раиси А.Муҳамедов ҳисобот маърузаси қилиб, меҳнат аҳлининг ижтимоий ҳимоясини муҳофаза этиш бўйича вазифаларни амалга оширишда жамоа шартномалари ва тармоқ битимлари ўрни алоҳида аҳамият касб этганлиги устида тўхталди.

Сирдарё ГРЭСи, “Лола” ҳиссадорлик жамияти, “Марказий Осие” корпорацияси, Янгйер қурилиш хом ашёлари ишлаб чиқариш комбинати, Сирдарё шаҳар босмахонаси, электр тармоқлари, почта алоқаси ва матбуот тарқатиш босмахоналари, деҳқончилик сан-оати маъмурияти билан ҳамкорликда ишлаб, касаба уюшма ходимлари меҳнаткашларнинг турмуш шароитини яхшилаш, уларга қўшимча имтиёзлар жорий этиш тадбирларини амалга оширмоқдалар. Вилоят электралоқа тизимида, почта алоқаси ва матбуот тарқатиш босмахонасида жамоа шартномалари кўнгилдагидек бажарилаётганлиги туфайли ходимларга энг кам ойлик маошининг 30 фоизи миқдоридида овқат пули тўланаётгани, энг кам меҳнат таътили 24 кун этиб белгиланганлиги бунинг мисолдир. Тўй ва дафн маросимлари ўтказиш учун ҳам ҳақ қўшимча таътиллари берилмоқда. Беморларга моддий ёрдам кўрсатиш, газета-журналларга корхоналар ҳисобидан обуна қилиш уй телефонларидан бепул фойдаланиш ҳам йўлга қўйилган.

Бозор иқтисодиётга ўтиш даврининг асосий йўналишларидан бири-мулкнинг давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш бўйича ҳам виллоятда қатор ишлар қилинди. Ўтган йилнинг ўзидигина 70 норентабелли хўжалик ширкатларга, 46 чорвачилик фермаси ҳиссадорлик жамиятларига айлантирилди. Ҳозирги пайтда 1161 деҳқон хўжаликлари, 741 турли кичик корхоналарда кўплаб халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришмоқда.

Касаба уюшма ходимлари билан ўтган йили виллоятда 90430 кв.метр уй-жой фойдаланишга топширилди.

Ўтди даври қийинчиликларига қарамай, меҳнаткашларни ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш ҳам касаба уюшмалари виллоят кенгаши, тармоқ қўмиталарининг диққат марказидадир. Виллоятдаги “Ҳавот” санаторийси, 5 та санаторий-профилакторий, 15 та болалар оромгоҳларида ҳар йили 12 мингдан зиёд меҳнаткаш, 15 минг нафар бола дам олиб, ўз саломатликларини тикламоқдалар. Бироқ, бу соҳада кўпгина муаммолар

тўпланиб қолган.

Халқ ҳўжалиги соҳаларида меҳнатни муҳофаза қилишга 4 миллион 500 минг сўм маблағ сарфланди. Натижада 20 мингга яқин ишчи, шу жумладан 6 мингга яқин хотин-қизнинг меҳнат шароитлари, пахта тозалаш

ҲАМЖИҲАТЛИК ВА ҲАМНАФАСЛИК

корхоналарида, “2-Агроқурилиш” трести шаҳобчаларида иш жойлари хавфсизлиги ҳамон оддий талабларга ҳам жавоб бермайдиган даражада. Маиший-орасталик хоналари йўқ, ишчилар маҳсул кийим билан таъминланмаган, ишлаб чиқариш цехлари иситилмайди, иш жараёнида ҳавонинг чанглиниш даражаси меъёридан юқори.

Гулистон уйсозлик комбинати, 7-қурилиш трести ва виллоят ҳўжаликлараро қурилиш босмахонаси ташкилотларида техника хавфсизлиги муҳандисларининг таштлари қисқариб кетган. Босланғич касаба уюшмалари ташкилотларининг меҳнат қонунчилиги ҳимояси борасида жиддий равишда шуғулланмаётганликлари билан келишиб бўлмайди. Корхона маъмуриятлари беминнат хизматчиларга айланиб қолмоқда. Масалан, “Мирзачўқурилиш” бирлашмасига қарашли 101-кўча колонна маъмурияти транспорт ҳайдовчиси Ю.Найдани ноқонуний равишда ишдан бўшатган, фақат виллоят кенгашининг ҳуқуқий хизмат бўлими аралашгандан сўнггина у ўз ишига қайта тикланган.

Маърузачи маданият ва маърифат, спорт ва соғломлаштириш муаммолари, фаоллар ўқуви, молия масалаларига ҳам кенг тўхталди. Анжуманда касаба уюшмалари виллоят кенгаши таркибига вакиллар кўрсатилиб, ваколатлари эътироф этилди ва тасдиқланди.

А.Муҳамедов касаба уюшмалари Сирдарё виллоят кенгашининг раиси, П.Крохмаль эса унинг ўринбосари этиб қайта сайландилар.

Касаба уюшмалари виллоят кенгаш тафтиш комиссиясининг янги таркиби, Ўзбекистон касаба уюшмалари XV қурултойи ҳамда республика касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши таркибига вакиллар сайландилар. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раиси ўринбосари Қ.Рафидов, виллоят ҳокимининг биринчи ўринбосари С.Аҳмадқулов анжуманда қатнашди ва нутқ сўзлашди.

Ҳайдарали МАМАТОВ,
“Ишонч” мухбири.

МЕҲНАТКАШЛАР ҲУҚУҚИ ВА МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Куни кеча “Баҳор” давлат концерт залида Ўзбекистон Маданият ходимлари касаба уюшмалари II-қурултойи бўлиб ўтди. Қурултойда Марказий Қўмита раиси М.Жалилова маъруза қилиб, бозор иқтисодиётга ўтиш, ҳуқуқий-демократик давлат барпо этиш шароитларида маданият ходимлари касаба уюшмалари ўз фаолиятларини янги шакл, янги асослар билан олиб бораётганликлари тўғрисида гапирди. Ҳисобот даврида сиёсий ва иқтисодий, ижтимоий соҳада бўлаётган мураккабликларга қарамай, меҳнаткашларнинг ҳуқуқ, манфаатларини ҳимоя қилиш, уларнинг сиҳат-саломатликларини асраш, меҳнат шароитларини яхшилаш каби қатор амалга оширилган ва оширилаётган ишлар хусусида тўхталди.

Маданият, санъат, оммавий ахборот воситалари ходимларисиз тармоқ ходимлари манфаатларига жавоб берадиган талабларни амалга ошириш осон бўлмайди, албатта. Шунинг учун вакиллик уларнинг идоралари билан алоқалар ўрнатиш ва ўзаро ҳаракатларни мувофиқлаштиришлари маданият ходимлари касаба уюшмалари Марказий Қўмитаси фаолиятидаги муҳим афзалликлардан бири бўлди. Иш ҳақи ва баҳо соҳасида олиб борилаётган тадбирлар ҳам Марказий Қўмитанинг доим диққат этиборида турди. Чунки бугунги кунда маданият тармоқларида меҳнат қилаётган ходимларга ҳақ тўлашда муаммолар мавжуд.

Маданият, жисмоний тарбия ва санъат, журналист, кутубхоначи, маданий-оқартув, кино ходимлари, қолаверса, маданиятнинг барча соҳаларида хизмат қилувчи меҳнат аҳлига ҳақ тўлаш моддий ишлаб чиқариш ходимларига тўланадиган иш ҳақидан кам бўлмаслигига эришмоқ лозим.

Маданият ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси Ўзбекистон Республикасининг “Меҳнатни муҳофаза қилиш” Қонунига асосан давлат ва ҳўжалик идоралари томонидан меҳнатни хавфсиз зарурий меъёр ва қондалар билан таъминлаш лозим деб ҳисоблайди. Тармоқлари касаба уюшмалари ходимлари меҳнат шароитлари, ишлаб чиқариш ҳаёти, жароҳатланишининг олдини олишда ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини доим ҳимоя қилиб келди. Ишлаб чиқариш корхоналарида одамлар ҳаёти ва соғлиғига хавф тугдирувчи айрим техникавий асбоб-ускуналар ишлатилиши тўхтатишга эришилди.

Маданият ходимлари касаба уюшмаси қишлоқ ва қишлоқ тоифа шаҳарларда яшовчи маданий-оқартув ходимларига коммунал хизмат кўрсатиш, транспортда юриш имтиёзларидан фойдаланишлари сингари масалаларни ҳам Республикаимиз ҳукумати олдида қўйиб, кўп жиҳатдан бу борада мақсадга эришишга муваффақ бўлди.

Маърузачи ва ундан кейин сўзга чиққанлар ҳисобот даврида қўлга ки-

ритилган ютуқлар билан бирга йўл қўйилган камчиликлар тўғрисида ҳам тўхталдилар. Маданият ходимлари касаба уюшмаларининг навбатдаги вазифалари ҳамда режалари тўғрисида гапирдилар.

Қурултойда тафтиш комиссияси раиси М. Фаёзовнинг ҳисоботи тингланди.

Ўзбекистон Республикаси маданият ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг ҳаракат Дастури ва Низоми айрим ўзгартришлар, тўлдиришлар киритиш шарти билан асосан тасдиқланди. Марказий Қўмита ва тафтиш комиссияси аъзолари таркиби ҳамда Ўзбекистон касаба уюшмаларининг XV-қурултойига вакиллар сайланди.

Қурултой сўнггида ташкилий масалалар ҳам кўрилиб, Марказий Қўмита расмий қайта М.Жалилова, унинг ўринбосарлигига Р.Йўлдошев сайландилар.

Қурултойда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раиси Х.Жамолов нутқ сўзлади. Қурултой ишида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раиси ўринбосари М.Тўлағанова, Ўзбекистон Маданият ишлари вазир Э.Ҳайитбоев, Республика Матбуот Давлат Қўмитаси раиси Р.Шоғуломов ва бошқа идоралар раҳбарлари иштирок этдилар.

“Ишонч” мухбири.

Дастур ва Низом лойиҳалари муҳокамада

ТАКЛИФ ВА МУЛОҲАЗАЛАР

Дастур лойиҳасида “20 минг аъзога етмаган виллоят қўмиталари ўрнига тармоқ Марказий Қўмитаси вакиллиги ташкил этилади” дейилган. Биз йиллар давомида жуда кўп ҳар хил синовларни, тажрибаларни қилиб кўрдик, лекин ҳали бирон-бир ижобий натижа чиққани йўқ. Шунинг учун “Виллоят қўмиталари ташкил этиш учун нормативни 10 минг аъзога тушириш мақсадга мувофиқ”, дейиш мумкин. Чунки 10 мингга етмаган аъзолари бўлмаган, тармоқ бошланғич қўмиталари ўзларига кенгаш раисини сайлаб олишлари мумкин.

Иккинчи таклиф: тармоқ касаба уюшмалари сақланган ва ишлаб турган штатларни кўпайтирмаган ҳолда шаҳар ва туманларда касаба уюшмалари кенгашларини тузиш пайти келди. Чунки шаҳар, туман ҳокимликларида катта ваколатлар берилган, меҳнаткашларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳимоясини таъминлаш уларга юқлатилган ҳозирги пайтда шаҳар ва туманлар ҳокимликлари билан ҳамкорликда ишлайдиган ягона касаба уюшма ташкилоти керак.

Аъзам Ихтиёров,
Касаба уюшмалари Жиззах виллоят
Кенгаши раиси ўринбосари.

Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгашида Умум Ҳиндистон касаба уюшмалари конгресси Ҳайдаробод кенгашининг вице-президенти Туми Бал Редди бошчилигидаги меҳмонлар қабул қилинди. Меҳмонлар таркибида Умум Ҳиндистон касаба уюшмалари конгресси Ҳайдаробод кенгашининг секретари Ражешвар Рао, Ҳайдаробод шаҳар сув йўли қувурлари ва каналлаштириш босмахонаси ишчи ва хизматчилари касаба уюшмасининг бош секретари Кодлати Сатянараяна бор эди.

Шаҳар касаба уюшмалари кенгашининг раиси Омонулло Сафоев меҳмонларга бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида аҳолининг ижтимоий ҳимоя қилиш борасидаги тадбирлар ҳақида сўзлаб берди. Шаҳар кенгашида 13 тармоқ касаба уюшма қўмитаси бор. Улар моддий бойлик ишлаб чиқарувчи ишчи-хизматчилар манфаатини ҳимоя қилади. Ҳар йили кенгаш шаҳар ҳокимлиги билан шартнома тузади, унинг шартлари ҳамкорликда бажарилади.

— Ҳиндистон аҳолисининг сони жиҳатида дунёдаги энг катта мамлакатлардан биридир. Шунинг учун бу йирик давлатнинг муаммолари ўзига яраша, — деди Умум Ҳиндистон касаба уюшмалари конгресси Ҳайдаробод кенгаши вице-президенти Туми Бал Редди. — Биз мамлакатимизнинг мусулмон аҳоли яшайдиган виллоятимиз. Тош-

кентда бўлиб, урф-одатларимиз бир-бирига айнаб яқинлигини кўриб ишонч ҳосил қилдик. Шаҳримиздаги электрлаштириш, транспорт, кўмир қони, тиббиёт, машинасозлик соҳаларидаги касаба уюшмалари этиборли тармоқлар ҳисобланади. Ҳайдарободдаги меҳнатда яроқли аҳолининг 80 фоизи касаба уюшма аъзоларидир. Бошқа соҳаларга нисбатан аграр соҳада ишловчилар кўпчилигини ташкил этишади. Деҳқонлар эса бугдой, шולי етиштириш билан

Тошкент — Ҳайдаробод:

ҲАМКОРЛИК ЙЎЛГА ҚЎЙИЛДИ

шуғулланишади. МДХ мамлакатларидаги касаба уюшмалари фаолиятини ўрганиб, Ўзбекистондаги касаба уюшмалари ҳаёти билан яқиндан танишишни олдимизга мақсад қилиб қўйилган. Бинобарин сизлар билан учрашиб турганлигимиздан гоят хурсандимиз. Мамлакатимизда мустақиллик қўлга киритилгандан кейинги тузилган касаба уюшмалари меҳнаткашлар оғирини енгил қилиш бўйича кўп муаммоларни ҳал этган. Бу тажрибани ўрганиш учун кўпгина мамлакатларнинг касаба уюшма фаоллари, Ҳайдарободга келишади. Эҳтимол, сизларга ҳам ҳаёт синовидан ўтган тажриба асқотаеттандир.

Ҳиндистонда меҳнаткашларнинг иш ҳақларидан олинмайдиган бадаллар ҳисобидан

касаба уюшма ташкилотлари харажатлари тўлиқ таъминланади. Ҳайдарободдаги давлат муассасалари ва корхоналарида ишловчиларига касаба уюшма аъзоллигига ўтишган. Хусусий мулк эгалари эса касаба уюшма аъзолари эмас.

Касаба уюшмалари фаолияти асосий йўналишлардан бири кишилар соғлигини муҳофаза қилиш билан боғлиқ. Беморларга текин тиббий хизмат кўрсатиш ёки дори-дармонлар сотиб олишлари учун чекланган миқдорда маблағ ажратилиш ҳам назарда тутилган. Вақтинча ишсиз қолганларнинг ижтимоий муҳофаза қилиш учун аъзолик бадали ҳисобидан маълум миқдорда маблағ аж-

ратилади. Меҳмонлар билан бўлган суҳбатда Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгашига қарашли тармоқ касаба уюшма қўмиталари раислари иштирок этдилар. Учрашув сўнггида Умум Ҳиндистон касаба уюшмалари конгресси Ҳайдаробод кенгашининг вице-президенти Туми Бал Редди делегация номидан Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши вакиллари Ҳайдарободга таклиф этди.

Сандазим ШАРОФҲОНОВ,
“Ишонч” мухбири.

Мунозара учун
мавзу

Тошкентда сартарошлар етишмайди, деган фикрга қўшилмайман. Кейинги пайтларда эркакларнинг ўз соч-соқолларига етарли эйтибор бермаётганликларида бошқа сабаблар бор. Мен "Гунча кинотеатри, 5-даҳа, талабалар шаҳарчасидаги Ниёзбек кўчаси бошланишидаги намунавий сартарошхоналар, Бешёғочдаги машхур сартарошлар фаолиятини кузатиб, фуқароларни бу ерга кам мурожаат қилаётганларини таҳлил қилдим. Натижада бунга сабаб юқори ташкилот, солиқ инспекцияси томонидан тасдиқланадиган преysкурантнинг йўқлиги экан, деган хулосага

"БЕРАВЕРИНГ,
КАМ БЎЛСА
АЙТАМИЗ"

келдим.

Бир сочи тарашиш учун 15, 20, 25 сўм талаб қилинаётгани кўзга ташланади. Соқол олдирилса, яна 10 сўм қўшилади. Нархнинг чегараси бўлиши, керак-ку, ахир. Преysкурант бўлмагани сабабли сочининг чораги, ярни тўкилиб кетганлар ҳам бошқалар билан баб-баробар ҳақ тўлайдилар. Аҳвол айниқса аёллар сартарошхоналарида яхши эмас.

Демак, ҳар бир сартарош қанча хоҳласа, ўзига маъқул бўлган ҳақни олаверсади. Ёки шундай савол-жавоб ҳам бўлиши мумкин.

— Хизмат ҳақи қанча?
— Бераверинг, кам бўлса, айтамыз. Бир киши 10 сўм берган эди, яна 5 сўм талаб қилишганини кўрдим.

Қиссадан ҳисса шўки, хизмат кўрсатиш товар сотишдан фарқ қилади. Махсулот баҳоси бозорда товарни кўп ёки камлиги сабабли ўзгариб туради. Хизмат кўрсатиш эса бунга қараганда барқарор характерга эга бўлиши керак. Товар баҳоси қўйиб юборилса ҳам, хизмат кўрсатиш баҳосининг чегаралари (максимум-минимум) белгиланиши лозим. Шу сабабдан айниқса ёш сартарошларнинг ўз фойдасини кўзлаб, меъёридан ортиқча ҳақ олишлари кишиларни ранжитмоқда. Менимча, ҳозир ҳар бир сартарошхонага преysкурант олиб қўйиш керак. Преysкурантда кўрсатилган баҳолар энг кам ва энг кўп қилиб кўрсатилиб, сартарошларнинг ортиқча ҳақ олишларини қонунсиз ҳисоблаш, харидорларга эса шикоят дафтарига мулоҳазаларини ёзиш имконияти берилиши керак.

Иккинчидан, солиқ ваколатхоналари ходимлари преysкурантларни шакллантиришда иштрок этиб, олинаётган ҳақларни текшириб боришлари зарур. Кўп ҳақ олганларни учун солиқни ошириш дуруст.

Ҳисобларга қараганда, ўртача 1000 дан ортиқ хизмат кўрсатиш хиллари мавжуд экан. Ҳар бирининг ўз баҳоси бор. Хизмат кўрсатишнинг бошқа тармоқларида тикувчилик, пойафзал таъмири, радио ва телевизор тузатиш ва бошқа соҳаларда ҳам аҳвол қониқарли деб бўлмайди. Шу муносабат билан Республика Молия вазирлигининг нархлар бошқармаси томонидан хизмат кўрсатиш соҳалари преysкурантларини такомиллаштириш масаласига эътибор қаратиб, фуқаролар ҳақида ҳиёнат қилишдек ҳолларга чек қўйилса, давлатимиз олиб бораётган ижтимоий ҳимоя тадбирларини амалга оширишга яқиндан ёрдам кўрсатилган бўлиши керак.

Ҳикмат СОБИРОВ,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган иқтисодчи,
республика Марказий
банки мукофотининг
лауреати.

ОИЛА
БЮДЖЕТИНИНГ
САРФ-ХАРАЖАТЛАРИ

Абдуқодир ўғли АБДУСАДИР,
иқтисод фанлари доктори, профессор.

Ҳар қандай оила ўз даромадини ўзининг жисмоний, маънавий, ижтимоий талабларини қондиришга сарфлайди.

Сарф-харажатлар тури ҳар хил. Айрим харажатлар муқобил бўлиб, улар мунтазам равишда олиб борилади. Буларга озиқ-овқат, кийим-бош, коммунал ва транспорт хизматларига қилинадиган харажатлар киради.

Қутилмаганда қилинадиган харажатлар. Буларга оила аъзолари тўсатдан касал бўлиб қолса, табиий офат рўй берса вужудга келадиган харажатлар киради.

Харажатларнинг яна бир тури-бу режалаштирилган харажатлар. Буларга қимматбаҳо буюмлар, уй-жой жиҳозлари, уй-жойни таъмирлаш, тўй харажатлари киради.

Оила харажатларига кўп омиллар таъсир кўрсатади. Булар: оиланинг турмуш тарзи, оила аъзоларининг жон боши, оила даромадининг миқдори; нарх-наво; аъзолар (миллий ва оилавий); болаларнинг сони; оила аъзоларининг маданий савияси.

Келтирилган омилларнинг харажатларга таъсир кучи ҳар хил. Оила турмуш тарзига қараб уни юқори, ўртача ва ночор турмуш тарзига эга дейиш мумкин. Юқори турмуш тарзига эга бўлган оиланинг уй шароити барча қулайликларга эга бўлиб, бундай оилада барча талаблар тўла қониқтирилади. Бундай оилада уй жиҳозлари, автомобиль, кийим-бош тез-тез алмаштириб турилади. Сарф-харажат юқори даражада олиб борилади.

Ўртача турмуш тарзига эга оилалар кўпроқ даромадларини озиқ-овқат, кийим-бошга сарфлайдилар. Бундай оила бир қатор уй жиҳозлари, теле-радио аппаратурага эга. Лекин озиқ-овқатга қилинадиган харажат бирмунча чекланиб, назорат қилиниб боради. Учинчи тоифадаги оила бу ночор аҳволдаги оила. Бундай оила асосан озиқ-овқатга сарф-харажат қилади. Озиқ-овқатни ҳам кўпроқ арзонроқ турини харид қилади. Бошқа мақсадларга сарф-харажатлар ўта қисқартирилишига тўғри келади.

Оила аъзоларининг жон боши оила харажатларига бевосита таъсир кўрсатади. Маълумки, оила қанча катта бўлса, унинг харажатлари ҳам шунча кўп бўлади. Ҳар қандай оила ўз аъзоларининг жон бошидан, оила аъзоларининг ёши, ҳаётини бошқичлари билан ҳам характерланади. Масалан, болалар билан катта ёшдаги оила аъзолари озиқ-овқат, кийим бошга камроқ, ўрта ёшдагилар кўпроқ сарфлашади. Ҳар қандай оила бир қанча ҳаётини бошқичини босиб ўтади.

Масалан: болалик, ёшлик, ўсмирлик, ёш оила, ёш фарзандли оила, қарамоғида катта ёшли фарзанди бўлган оила, оила бошлиқлари нафақачилар бўлган оила, бева (эркак ёки аёл) ва ҳоказо. Оила ҳаётининг ҳар бир бошқичи ўз эҳтиёжларига эга бўлиб, харажат ҳам ҳар хил бўлади.

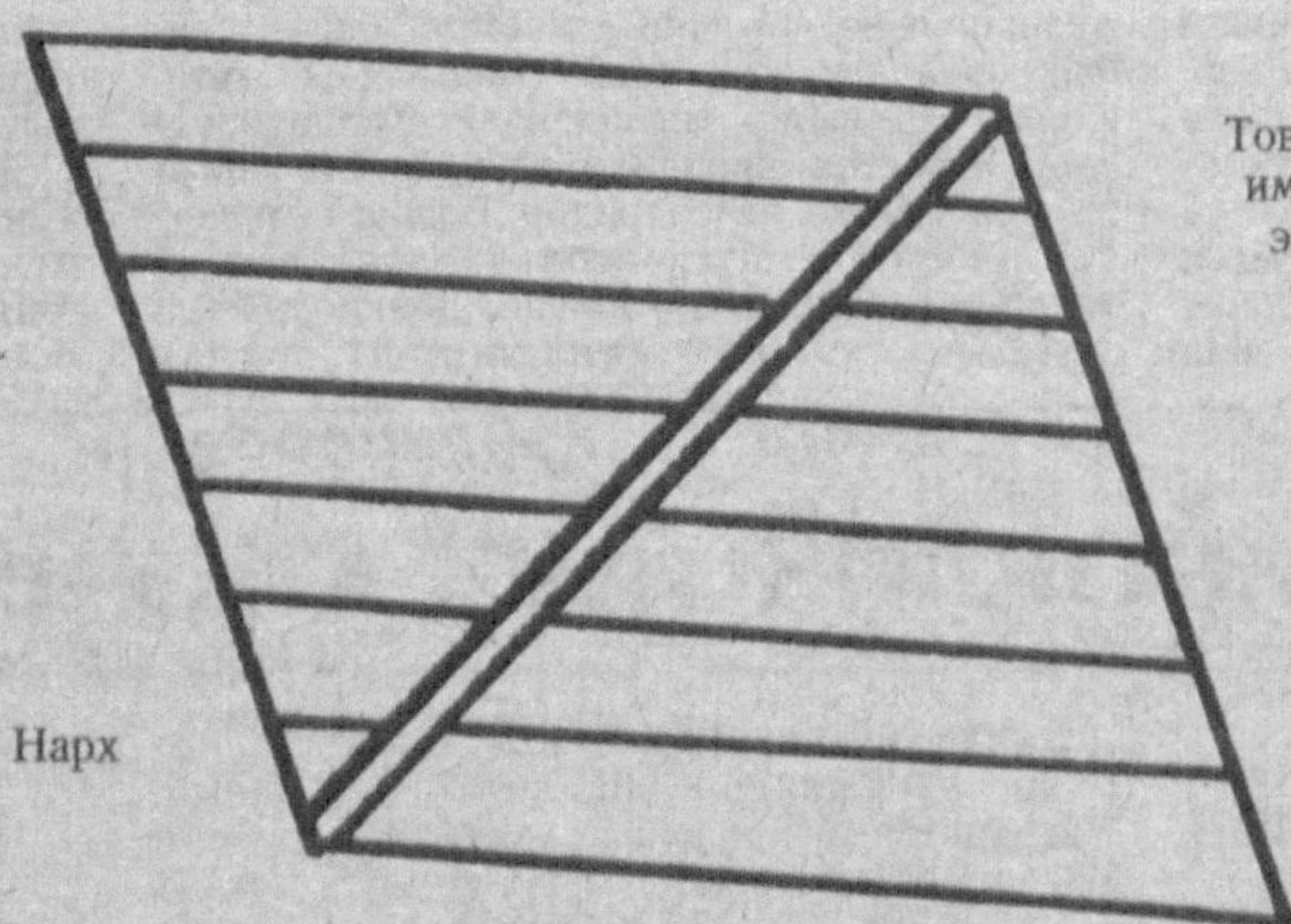
Бўйдоқ ёшлар пул етишмовчилигига кўпроқ дуч келиб, молиявий жиҳатдан улар ота-оналарига боғлиқдилар. Шунинг учун улар кўпроқ ўзларининг кўп эҳтиёжларини чеклашга мажбур бўладилар. Улар асосан кийим-бош, радио-видео аппаратура, машина тўғрисида ўйлайдилар. Ёш оилалар ҳам кўпинча маблағ етишмовчилигига дуч келадилар. Лекин ўзбек оилаларида ёш оила вужудга келадиганида ота-она оилани уй-жой, жиҳозлар ва камида 5-6 йилга етадиган кийим-бош билан таъминлайди. Ёш оила асосан кундалик эҳтиёжини қониқтирса бас.

Оила етук ёшга етиб, даромади кўпайганда кўпроқ қиммат баҳо буюмлар, уй-жойни кенгайтириш, шароитни янада яхшилаш, кийим бошини кўпайтиришга эътибор беради. Ундан ташқари даромадига қараб автомобиль, замонавий видео аппаратура, гиламлар, заргарлик буюмларига ҳам кўпроқ қизиқади.

Нафақа ёшига етган оилалар кўпроқ фарзандлари ва набиралари устида қайғуришади ва уларнинг ташвиши билан яшашади. Нафақа ёшидаги оилаларда пул кўпроқ дори-дармонга ва набираларга сарфланади. Энди ўз-ўзидан юқорида келтирилган уч тоифа турмуш тарзидаги оилаларнинг сарф-харажати неча сўмни ташкил қилади?— деган савол келиб чиқади. Бизнинг ҳисоб-китобларимизга қараганда, биринчи тоифадаги оиланинг харажатлари ойига 3-5 минг сўмни, иккинчи тоифага қиравчиларники 1,5-2 минг сўмни, учинчи тоифадагиларники 400-600 сўмни ташкил қилади. Бу харажатлар асосан шаҳарда яшайдиган оилаларга хосдир.

Оила даромадининг миқдори ҳам унинг харажатларига бевосита таъсир кўрсатади. Кўплаб кузатувларга қараганда, оила даромади ошиши билан аввало кўпчилик озиқ-овқатга қилинадиган харажатлар ортиб боради. Яна кийим-бош, автомобиль, уй-жиҳозларига кетадиган харажатлар мунтазам ортиб боради.

Нарх-наво оила харажатларига кўпроқ таъсир кўрсатади. Маълумки, нарх паст бўлса, оила нархи паст бўлган махсулотдан кўпроқ олиш имкониятига эга бўлади. Нарх билан олиннадиган махсулот орасидаги боғланишни ушбу схема орқали ифода қилиш мумкин.

Нарх

Товарни олиш
имкониятига
эга бўлган
одамларнинг
миқдори

Схемадан кўриниб турибдики, нарх энг паст бўлганда, товарни энг кўп харидорлар олиш имконияти эга ва аксинча нарх энг юқорига кўтарилганда, товар энг кам харидорга эга бўлади.

Нарх-наво ҳамма жойда ҳам бир хил эмас. Шаҳарларда нарх деярли ҳамма нарсаси қишлоқ жойларига қараганда анча баянда. Масалан, шаҳарда ер, уй-жой, ҳўл мева, сабзавот, гўшт, сут қишлоққа қараганда бирмунча қиммат. Шунинг учун шаҳарларда турмуш анча қиммат ҳисобланади. Ҳозирча, бизда шаҳар билан қишлоқ орасидаги фарқ нафақат нархга, балки турмуш тарзи, маданият, хизмат сифати, уй-жой қиёфаси, шарт-шароитга ҳам тегишли.

Ривожланган мамлакатларда умуман шаҳар билан қишлоқ орасида ҳеч

қандай фарқ йўқ. Қарда шаҳар тугаб, қардан қишлоқ бошланса, буни билиш қийин. Ҳамма нарсаси нархлар ҳам деярли бир хил. Шаҳардаги оила билан қишлоқдаги оилаларнинг ҳар хил уй асбоблари билан жиҳозланганлиги даражаси турлича бўлганлиги учун шаҳар аҳолиси электр энергияга, маиший-хизмат, коммунал хизматга қишлоқ аҳолисига қараганда кўпроқ пул сарф қилади.

Қишлоқ аҳолиси кўп хизматни ўзига ўзи бажаради. Ундан ташқари қишлоқ аҳолиси шаҳар аҳолисига қараганда озиқ-овқат, транспорт, коммунал хизматларига бирмунча кам пул сарфлайди. Чунки қишлоқ аҳолиси мева, сабзавот, гўшт, сут билан кўп ҳолда ўзини ўзи таъминлайди. Коммунал хизмат кўрсатиш қишлоқ жойларида ҳали яхши ривожланмаган. Шунинг учун бу харажатлар нисбатан ҳозирча кам.

Миллий ва оилавий аъзолар ҳам оила харажатларига маълум миқдорда таъсир кўрсатади. Масалан, ўзбек оилаларида тўй-маъракалари жуда кўп одам тақлиб қилиб ўтказиш аънаси мавжуд. Бу ўз йўлида уларга кетадиган харажатларни кўпайтириб юборади.

Ундан ташқари кўп оилалар ўз оилавий аъзоларига ҳам эгалар. Булар туғилган кун, биринчи фарзанд туғилиши муносабати билан ўтказиладиган маросимлар, бир-бирларига ҳар хил хурсандчилик муносабати билан совғалар қилиш ва бошқалар. Аъзоларга риоа қилиш оила харажатларининг ошишига олиб келади. Ўзбек оилаларида орзу-ҳавас ва уни албатта амалга ошириш аънаси ҳам анча ривож топган. Масалан, ёш оиланинг биринчи фарзанди ўғил бўлса, ёки ижодий ишда, маъмурий ишда юқори поғонага кўтарилса бажариладиган орзу-ҳаваслар ҳам кўп. Бу ҳоллар оила харажатларини сезиларли даражада ошириб юборади. Болаларнинг сони ҳам оила харажатларига таъсир кўрсатади. Ёш оилада битта боланинг туғилиши ҳисобларга кўра оила харажатларини 30 фоизга, иккита бола 60 фоизга оширади.

Инсон конкрет жамиятда, маълум муҳитда яшайди. Муайян муҳит инсоннинг дунёқарашига, тарбиясига, ахлоқига, қадриятларига, хулқи-атворида таъсир кўрсатади. Инсон ўзининг миллий қадриятларига узвий боғланган бўлиб, улар авлоддан-авлодга ўтиб келади. Ҳар хил аъзолар, қадриятлар, маданият ота-онадан болаларга ўтади. Масалан, ҳалоллик, поклик, меҳнатсеварлик, мусиқа, кино-театрга қизиқиш, саҳоватчилик ва бошқалар. Булар оила ва ташқи муҳит таъсири остида ҳар бир инсонда турлича шаклланиши мумкин. Шу қаторда ҳар бир инсон салбий урф-одат, хулқ-атвор таъсирига ҳам берилиши мумкин. Масалан, ичкилик, ахлоқий бузуқлик, ёлғончилик, дангасалик, мастпарастлик, шухратпарастлик, амалпарастлик, мақтовни яхши кўриш ва ҳоказо.

Инсон маданияти, унинг маънавияти яхши хусусиятларни ўзида шакллантира боришдан вужудга келади ва ривож топади.

Ҳозирги мамлакатлараро маданий, спорт алоқаларининг ривожланиши маданият, урф-одатларнинг ўзаро таъсирини кучайтирмоқда. Айниқса ёшлар ўртасида мусиқа, кийим-бош соҳасида, ташқи қиёфани шакллантиришда бу таъсир ўз кучини кўрсатмоқда. Умуман, маданий муҳитда сезиларли ижобий ўзгаришлар айрим ҳолларда салбий (ичкиликка хуруж қўйиш, тамаки чекиш, кизлар ўртасида соч қирқиш, овурупача кийиниш) ўзгаришлар ҳам рўй берапти.

Бу ўзгаришлар истеъмолнинг турига ва миқдорига ўз таъсирини кўрсатиб, оила харажатларида ўз аксини топапти. Инсоннинг шахсий хусусиятлари ҳам истеъмол турига, миқдорига кўп таъсир кўрсатади. Кимдир спорт билан шуғулланади. Кимдир ўзини маънавий шакллантиришга интилади, кимдир ўқишга, бошқа биров бойлик орттириб, ўзига зеб беришга интилади. Биров арзон мол қидирса, бошқа биров қимматини, ноёбини қидиради. Бу хусусиятлар охири оқибатда оила харажатларига таъсир кўрсатади.

Маданият инсоннинг эҳтиёжини ва унинг хулқини белгилайдиган бирламчи омилдир. Маданияти юксак оилалар меъёри билан истеъмол қиладилар ва харажатларни ҳам оқилона олиб борадилар.

Дид ва маданий савия бир-бирига боғлиқ бўлиб, улар ўзаро бир-бирларига таъсир кўрсатиб, бир-бирларини шакллантиради.

Дидли одам тақомиллашишга, нозик табиатга интилади. Дид ҳам оила харажатларига таъсир кўрсатадиган омиллардан бири. Дидли одамда шакл ва мазмун уйғунлашиб бир-бирига мослашади. Дид қийингина, кийимни тиктиришда, таом тайёрлаш, лутф, инсон табиати, хулқи атирида ўз аксини топади.

Ниҳоят иқлим шароити ҳам оила харажатларига таъсир кўрсатади. Совуқ узоқроқ ва қулнироқ бўладиган ҳудудларда иссиқ кийимга эҳтиёж кўпроқ бўлиб, бу ҳол оила харажатларини бирмунча оширади. Шундай қилиб оила харажатларига таъсир кўрсатувчи омиллар ранг-баранг бўлиб, улар турли кўринишга эгадир.

Ҳар хил оила ҳар хил турмуш тарзига эга. Оиланинг турмуш тарзи оиланинг ташқи муҳит билан муносабатини кўрсатади. Инсон эҳтиёжлари даромад ошган сари ўзгариб, тақомиллашиб, мураккаблашиб, кенгайиб боради. Лекин эҳтиёжлар ҳар хил бўлишига қарамай, уларни босқичма-босқич жойлаштириш мумкин. Бу жараёни, Авраам Маслау тадқиқ қилиб, қуйидагича жойлаштирган. Жисмоний-эҳтиёжлар: ўзини сақлаб қолишга қаратилган эҳтиёжлар; ижтимоий эҳтиёжлар; ҳурмат билан боғлиқ эҳтиёжлар; ўз мақенни мустақамлашга қаратилган эҳтиёжлар.

Авраам Маслау келтирилган эҳтиёжларни оиланинг пул даромади билан ўз-ўзини боғлаб, шу хулосага келганки, пул даромади энг кам оилалар, асосан кундалик эҳтиёжини қониқтириш фикрида бўлсалар, оила даромади ошган сари инсон талаби кўпайиб, у кўпроқ даражада инжиқлик қилиб, ўз бойлигини кўз-кўз қилиб, тўкин-сочинлик даражасигача етиб боради.

Ҳар бир оила биринчи навбатда энг муҳим эҳтиёжларини қониқтиришга ҳаракат қилади. Шуниси қизиқки, у энг муҳим эҳтиёжларни қондириши билан бу ҳол ҳаракатга келтирувчи сабаб бўлмай қолади. Бир вақтда бошқа аҳамияти муҳимроқ эҳтиёжини қондириш хоҳиши пайдо бўлади. Масалан, қорин оч одамни дунёда бўлаётган воқеалар, санъат, мусиқа, кийим, унга бошқалар қандай қарайгани мутлақо қизиқтирмайди. Уни кўпроқ қандай қилиб, ўз қоринини тўйдириш ташвишлантиради. Қорин тўйдириш муаммоси ҳал бўлгач, бошқа эҳтиёжини қондириш иштиёқи пайдо бўлади. Инсон эҳтиёжлар қондирилган сари, эҳтиёжлар пирамидасининг чўққисига қараб, босқичма-босқич бораверади.

Умумлаштириб айтганда ҳар бир оила харажатларининг тури ўртача қандай?

- Улар қуйидагилар:
- 1) озиқ-овқат, ичимлик, тамаки;
 - 2) уй-жой, уй таъмирлаш, шароитни яхшилаш;
 - 3) транспорт;
 - 4) тиббий хизматдан фойдаланиш;
 - 5) кийим-бош, қимматбаҳо буюмлар харид қилиш;
 - 6) дам олиш, манабат;
 - 7) шахсий эҳтиёжларига сарф-харажат;
 - 8) шахсий гигиенага сарф-харажат;
 - 9) кино, театр, газета, журналларга ёзилиш, китоблар харид қилиш;
 - 10) умум оилавий харажатлар (тўй, маърака ва бошқа);
 - 11) уй жиҳозларини олиш, уларни янгилаш;
 - 12) акциялар олиш, жамғарма банкларига пул қўйиш;
 - 13) Маиший ва коммунал хизматларга сарф-харажатлар;
 - 14) бошқа эҳтиёжларга харажатлар.

Албатта барча келтирилган харажатлар тури ҳамма оилаларга бирдек хос эмас.

Бу харажатлар бадавлат ва ўрта миёна оилалар учун ҳолдир. Кам даромадли оилалар айрим харажатлардан ўзларини вақтинча тийишга мажбур бўлишлари мумкин. Улар асосан 3-4 хил харажатларни амалга оширадилар.

Кейинги дарсмиз оила бюджетининг таркибига бағишланади.

"ОСОН ЭРМАС БУ МАЙДОН ИЧРА ТУРМОҚ"

Алишер Навоий дostonчиликда ажойиб, серқирра образлар, нодир дурдоналар яратди. Машҳур беш дostonни бағрига олган "Ҳамса"ни ёзишга ҳам жиддий қараб,

"Осон эрмас бу майдон ичра турмоқ,
Низомий панжасига панжа урмоқ"

дея талабчанлик билан ёндошади. "Ҳамса" яратиб жараёнида Абулқосим Фирдавсийнинг "Шоҳнома" асари, Низомий Ганжавий, Амир Хусрав Деҳлавийнинг "Ҳамса"ларини чуқур ва айна чоғда танқидий ўрганади.

Бизга маълумки, Хисрав, Шеруя, Фарҳод, Ширин каби образлар Навоийгача ҳам талқин этилган. Чунончи, Фирдавсий "Шоҳнома"сида Хисрав ва Ширин ҳақидаги қисса тўрт мингдан ортиқроқ байтни ўз ичига олади. Унинг қиссача мазмунни қуйидагича: Шаҳзода Хисрав ёшлиқданоқ Ширин исми гўзал қизни севади. У билан тез-тез кўришиб туради. Бироқ подшоҳ бўлгач, Ширинни унутиб, Рум кайсари (хукмдори) нинг қизи Марямга уйланади. Лекин Ширин ундан воз кечмайди, аксинча, умид билан кутади. Бир кун Хисравнинг овга чиқётганлигини эшитиб, Ширин унинг йўлини пойлайди ва ўзини унга танитади. Хисравнинг илк муҳаббати қайта жўш уриб, Ширинни саройга олиб кетади ва уйланади. ("Шоҳнома"да Ширин оддий табақа вакили тарзида берилган). Ширин кундоши Марямни захарлаб ўлдирди. Вақти келиб Марямдан туғилган ўғил — Шеруя тахтга чиқиб, ўз отаси Хисравни ўлдиртиради. Ўғай онаси бўлмиш Ширинга уйланоқчи бўлганда, Ширин Шеруяга шарт қўяди: Ўзимга тегишли бойликларни қамбағалларга бўлиб берай, канизакларга озодлик ҳадаётайин ва Хисрав жасади билан видолашайин. Шарт адо этилади. Ширин Хисрав жасади устида ўз жонига қасд қилади. Аҳд ва вафони бутун борлиқдан устун қўяди.

Кейинчалик Низомий ҳам "Хисрав ва Ширин" дostonини ёзишда асосан Фирдавсий анъанасига амал қилиб, Хисрав ва Ширинни асосий қаҳрамон тарзида талқин этади. Тўғри, Низомий Ганжавий ўз талқинида Фарҳод образини ҳам яратган. Лекин уни асосий қаҳрамон даражасига етказган эмас.

Гарчи Алишер Навоий ўзгача ёзилган Хисравшоҳ, Ширин тўғрисидаги асарлардан илҳомланганлигини тан олса-да, бироқ гоҳ Марям билан, гоҳ Ширин билан, гоҳ яна бир дилбар билан "муҳаббатгўфторлик" қилувчи Хисрав Навоийнинг кескин танқидига, эътирозига дуч келади. Шу боисдан ҳам:

Тошиб гоҳ Марям оғушида ором,
Шакар ҳалвосидан гоҳи олиб ком,

Бўлб Ширинга ошқ подшоҳвор,
Ки, ул маҳбуб ўлуб, гоҳи парастор,

Яқиндурким бу шоҳи нозинарлар,
Эрур дарду бало ойинидин фард... — дейди.

Танқидий ёндошиш ҳамда ўз орзу-истакларидан келиб чиқиб Алишер Навоий ўз дostonида Фарҳод сиймосини ҳақиқий ошқ ва комил инсон даражасига кўтариб,

"Менга не ёру не ошқ ҳанаслур,
Агар мен одам ўлсам ушбу баслур", —

дея олувчи асарнинг элпарвар асосий қаҳрамонига айлантиради. Дostonни ҳам "Фарҳод ва Ширин" деб номлайди.

Дилмурод САЙИД.

Шоҳ ва шоир. Бу икки улкан зотнинг ҳаёт йўллари бир-бирини ҳамиша тўлдириб, бойитиб келган. Энг оғир давларда бир-бирини сўяган. Нозиктаб, нозик қалб бу икки инсон элга манзур дилбар ғазаллар битишган, чин инсоний фазилатларни кўйлашган. Шеърят бобиди қизғин баҳс мунозаралар қилишган бўлсада, ҳамиша садоқатли дўст бўлиб қолишган. Алишер Навоий ва Ҳусайн Бойқаро...

фалсафаси, Шарқ дунёсининг ички руҳияти, "комил инсон"нинг кўнгил ойнаси мужассамлашган.

Алишер Навоийнинг "Сўздурки, нишон берур ўлукка жондин, Сўздурки, берур жонга хабар жонондин, Инсонни сўз айлади жудо ҳайвондин, Билким, гуҳари шарифроқ йўқ ондин. Алишер НАВОЙЙ.

БИР РУБОЙЙ ТАҲЛИЛИ

Рубоййга назар ташлайлик:

Сўздурки, нишон берур ўлукка жондин,

Сўздурки, берур жонга хабар жонондин.

Инсонни сўз айлади жудо ҳайвондин,

Билким, гуҳари шарифроқ йўқ ондин.

Кўриниб турибдики, гап бу ерда "сўз" ҳақида бормоқда. Натан Маллаев "Ўзбек адабиети тарихи" дарслигида таъкидланганидек, тил ҳақида эмас! Зоҳиран, "сўз" нима эканлигини яхши биламиз. Лекин Навоий назаридаги "сўз"чи? Навоий сўз деганда нимани назарда тутди? Ҳазрат "Ҳайратул Аброр" дostonларида шундай ёзадилар:

Жон ўлуб ул, руҳ анинг қолиби,

Ким танида руҳ — анинг толиби.

Яъни, сўз руҳ — қолипнинг маҳсулидир. Сўз шарофати билан одам танасида руҳ пайдо бўлади. Шу ерда икки нарсга эътиборни қаратмоқ лозим: Руҳ ва Сўз. Тасаввуф фалсафаси бўйича Олам ягона руҳдан иборат. Бу руҳ — Аллоҳ. Сўз — руҳ қолипнинг маҳсули, демакки, Аллоҳ вужудининг парчасидир. Сўз, яъни Аллоҳ вужудининг парчаси Одам танасига кириб, унга жон ато қилади. Шу-нинг учун Ҳазрат Навоий:

Сўздурки, нишон берур ўлукка жондин, — деб ёзадилар.

Рубойининг кейинги мисраси шундай жаранглайди:

Сўздурки, берур жонга хабар жонондин...

Сўз — Аллоҳнинг Одамга юборган элчиси. Сўз таната кириб, унга жон ато қилади ва бу одам комил Инсонга айланади. Демак, Сўз, яъни Аллоҳнинг элчиси жонга, (яъни Инсонга) жононнинг яъни Оллоҳнинг борлигини билдириб турувчи воситадир. Бинобарин, инсон қулоғида ҳамма вақт "жон он" (жон — у), яъни "танангдagi жон Аллоҳдир" деган овоз жаранглаб туради. Кейинги: "Инсонни сўз айлади жудо ҳайвондин" мисраси юқоридаги фикрларни янада тўлдирди. Одам билан ҳайвоннинг фарқи нимада? Баъзилар тил-забонда, деб ўйлади. Юқоридаги мисрадан шундай маънони келтириб чиқариш ҳам мумкин. Лекин Навоий бу ерда тил-забонни умуман назарда тутмаган. Шоир фалсафаси бошқа ерда. Сўз, яъни Аллоҳ вужудининг парчаси, унинг элчиси Одамга жон ато қилиб, унга Аллоҳни эслатади. Одам Инсонга айланди. Инсон — Аллоҳ билан фикрлашадиган, уни қалбдан ҳис қиладиган комил мавжудот. Сўз — Аллоҳ вужудининг парчаси, Аллоҳнинг нури ва бу нур инсонни мунаввар айлади ҳамда ҳайвон билан инсон ўртасидаги тафовут мезони бўлиб қолди.

Юқоридагилардан маълум бўлдики, Сўз инсонийликнинг ўзига ҳос белгиси, ўзига ҳос мезонидир. Рубойининг охириги мисрасида таъкидлаб ўтилганидек:

"Билким, гуҳари шарифроқ йўқ ондин".

Аскар ШОКИР.

Одабийлик сабоқлари

чиришига, қурт, сичқон каби ҳашоратларга ем бўлишига йўл қўйиш, дастурхонда ортиб қолган таомларни тўкиб ташлаш, тўкилган нон ушоқларини териб олмасдан ташлаб юбориш, майитга кафанни шариатда белгилангандан ортиқ бичиш, таҳорат, гуслда сувни

жуда кўп. Шулардан бири Аҳеуллум китобида нақл қилинурки, Абу Али Рузбори деган олим бир кишининг уйига борсалар, уй эгаси минг дона шам ёқиб қўйибди. "Буларни қўп ёқиб исроф қилибсиз-ку?" — деганларида хонадон соҳиби: шу шамчиروқлардан қайси бирини Аллоҳ йўлида емаган бўлсам, шунисини ўчириб қўйинг, сўрайман, дебди. Шунда ул зот шамчироқлардан биронтасини ҳам ўчира олмабдилар, чунки уларнинг ҳаммаси Аллоҳ йўлида еқилган экан.

Аллоҳ Қуръонда хабар беради: Сураи Бақара ояти каримасидаги "Миммо" калимасида мим ҳарфи далолат қиладики, хоҳ нафақа аҳли-аёли бўлсин, хоҳ фисабилулоҳ хайру-эхсон қиладиган бўлсин, қўлидаги молу-мулкнинг ҳаммаси эмас, балки баъзисини сарф қилиш лозимлиги аниқ равшан деб таъкидлайди.

Демак, ҳар бир инша режали бўлиш, топганини ўйлаб сарфлаш, ҳатто хайру-эхсон ишларида ҳам меъерни билиш керак.

Солим Хожи МЕЛИҚУЛ ўғли.

Диний ишлар қўмитаси.

Диний ташкилотлар билан

ишлаш бўлими ходими.

тенгдур", деган ҳадислари барчамизга кўп ибратли ҳикматдур. Инсон ўз тадбиркорлиги билан ўзи, оиласи, хешу-ақраболари, ҳатто жамиятнинг келажак ҳаёти режаларини белгилайди. Иқтисод соҳасида исрофдан сақланиб, тежамлилик, меъер қондаларига доимо риоя қилиб бориш даркор бўлади.

Аллоҳ-таоло хитоб қилуб айтадики, агар сизларга берган

дўст тутмайд. Дўст тутмаслики маъноси бу ояти каримада душман тутмоқдир. Бундан ҳам қаттиқ жазо борми? Имоми Термизи ривоят қилурлар: расулulloҳ саллalloҳу алайҳи васаллам марҳамат қилуб айтадиларки, маҳшар куни бандани оёғи ҳануз жаннатга ёки дўзах тарафига ҳам равона бўлмасдан туриб, тўрт нарсдан савол қилинур: 1. Умрини қандай ўтказган — фойдалими? 2. Илимлики, йўқми? Илмда бўлса,

ИСРОФГАРЧИЛИК — ИЛЛАТ

неъматларимга шукур қилиб бораверсангизлар мен ҳам неъматларимни янада зиёда қилавераман ва агар куфрона неъмат қилиб, ношукурчилик қиладиган бўлсангизлар, огоҳ бўлингизларким, менинг жуда қаттиқ жазоларим ва азобларим бор. Шунинг учун муҳтарам жамоат, неъматга шукур қилиш, исрофгарчиликка чек қўйиш борасида дин Ҳанафимиз таълимотларидан бақодри ҳол қиссача танишиб ўтсак. Шоядки, бу билан амру-маъруф ва наҳйи мункар амалларидан қисқа ижро этган бўлсак.

Аллоҳ таоло айтадики: эй мўминлар, енглар, ичинглар, лекин исроф қилманглар. Албатта Аллоҳ таоло исроф қилувчиларни

унга амал қилганми? 3. Молу-дунеси қаердан, қандай топишган, нималарга сарф қилинган? 4. Жисмдан сўралурки, уни савоб амаллар билан чирутганми ёки гуноҳ амаллар билан? Демак оқил кишига лозимки, мана шундай қаттиқ сўроқ кунидан олдин, ҳаётлик вақтида мазкур саволларни ўзига бериб кўрсин, шунга қараб иш юритсин.

Исрофнинг турлари жуда кўп. Юқорида тўй маросимларидаги исрофгарчиликдан бир оз гапириб ўтсак. Китобларда бундан бошқа нарсаларни ҳам мисол келтирилган. Мисол: Мевалик дарахтларини мевасини, полиз экинларини чала йиғиштириб олиш, уйда сақланаётган буюмларни қаровсиз ҳолда қолдириб

ортиқча тўкиш, сувларни бефойда очиб, қуйиб юбориш, қоринни ҳаддан ортиқча тўйгазиб юбориш, айниқса, кўп уклаш, вақтни бекор, беҳуда ўтказиш — булар ҳаммаси исрофдан ҳисобланади.

Уттан ислом уламолари садақа қилишда ҳам исроф бўладими, йўқми, деган масалада ихтилоф қилган эканлар. Тобеинлардан Мужоҳид исми улуг олим Муфасир ҳам Муҳадис бир зот айтган эканлар: гарчанд Маккаи мукарамма ёнида Абу кабайс тоғи миқдоридида тиллони хайрли йўллarga садақа қилса ҳам исроф саналмайди, аммо бир дирҳам миқдоридида мўъсият йўлига ноўри сарф қилса — бу исрофдан ҳисобланади. Бу ривоятларни қувватлайдиган ҳикоятлар ҳам бор,

Аллоҳ-таолонинг шундай бандалари борким, улар садақа-эхсон ёки бирор нафақа бермоқчи бўлсалар ҳаддан зиёд исроф ҳам қилмайдилар, жуда бахилилик ҳам қилмайдилар. Балки ўрта даражада муътадиллик ила сарф қиладилар. Аллоҳ-таоло ояти карималарида сиз билан биз барчамиз амалларимизда этидода бўлиб боришимиз, ҳатто хайру-эхсон қилганда ҳам, бу саховатдан-ку, деб, ортиқча исроф йўлини тутмаслигимиз лозимлигини таъкидлайди.

Аллоҳ-таоло Қуръонда марҳамат қилуб айтадики, қариндошларингизга аҳамият беринглар, уларни ҳақларини адо қилинг, мусофир ва мужовирлардан хабар олинг. Аллоҳ таоло берган молу-мулкни сиз беърин харж қилманг. Чунки молу-дуне ҳам Аллоҳнинг улуг неъматларидандур. Унинг туфайли ибодатларда ҳузур қилиб ва кўп хайрли ишларни амалга оширилур. Шундай экан, уни ўринсиз сарф қилмоқ ҳам ношукурчиликдур. У шайтон иғвосидан пайдо бўлур. Инсон бу ношукурчилиги ила ланига монандлик ҳосил қилур. Зеро, шайтон ҳам парвардигори берган қобилият, неъматига ношукурлик қилган эди.

Бу ҳақда расулulloҳнинг ҳам кўп ҳадис-шарифлари ворид бўлган, жумладан: хоҳи бойликда, хоҳи фақирликда, ибодатда ҳам ўртача ва тежамли бўлиш қандай чиройли. Расулulloҳнинг яна "тадбирли бўлиш — тирикчиликнинг ярим илмига

...Қоронғи ғира-ширада ҳаёлларга ғарқ бўлиб кетаётган отахоннинг йўлини девангидай икки йигит тўсиб чиқди. Улар қўлларида ялтираб турган пичоқни ўқталиб, қўполлик билан: "Дарҳол ҳамини чиқар, бобой! Бўлмаса ҳозир нақ асфаласофилнинг равона бўласан!" — деб пўписа қилишди.

Қария хотиржам чўнтакларини кавлади: бор-йўғи 3-4 сўм пули бор экан. Пулининг бунчалик камлигидан ҳижолат чеккан отахон бир оз ўйланиб турди-да, қатъий оҳангда деди: "Қани, юринглар, уйдан пул олиб бевораман. Сизларни ноумид қилиб кетолмайман, ахир сизлар ҳам бола-чақа боқаман деб, шундай қалтис ишларга қўл уриб юрибсизлар-да!"...

Йигитлар қўтилмаган бу таклифдан эсанкираб қолди-ю, лекин ҳар қалай чолнинг кетидан юришди. Чиндан ҳам уйдан олиб чиқиб берилган бир неча юз сўмлик ҳамини олиб, ўғриллар кўздан ғойиб бўлишди...

Кўз кўнларининг бирида ўша хонадоннинг эшиги тақиллади. Худди ўша қариянинг ўзи эшикни очди. Кўчада юк машинаси турар, эшик олдида турган икки йигит хонадон соҳиби билан шошиб кўришишди-ю, машинадан қовун-тарвузларни, яна нималаринидир тушириша бошлашди. Нотаниш кишиларнинг бу ҳаракатларини таажжуб билан кузатиб турган отахон: "Манзилдан янгилишмаяпсизларми, йигитлар!" — деб сўради. "Йўғе, отахон, хотиржам бўлинг, сираям адашганимиз йўқ", — жавоб қилишди

улар.

Юкларни тушириб бўлишгач, йигитлар қария олдида қўл қовуштириб, тавозе билан келишди-да: "Танимадингиза, отахон, биз ўша сизни тўнамоқчи бўлиб, йўлингизни тўсиб чиққан йигитларимиз. Қўтилмаганда сиз кўрсатган ҳиммат бизни чуқур ўйлантириб қўйди — юракларимиз ўртаниб кетди. Қилаётган ишимиз қабоҳат эканлигини ниҳоят бутун вужудимиз билан ҳис этдик ва тўғри йўлни танлашга қатъий аҳд қилдик. Ҳалол пешона теримиз билан топилган неъматларни дастлаб сизникига олиб келдик. Худога беадад шукрлар бўлсинким, бизларга сизни учратди!..

Ҳам таажжуб, ҳам ички бир ҳайрат-қувонч ҳислари билан йигитларни кузатиб қўйган бу қария Ўзбекистон халқ шоири Миртемир эди!

Тасодифан қўлоғимга чалинган бу воқеадан қаттиқ таъсирландим. Қандай ажойиб одамларимиз бора! Албатта, дунёда яхшилар кўп ва улар — дунёнинг ҳақиқий устунлари. Шу яхшилар тўғрисида дунё абадий, инсоният яшайди, жамият равнақ топади!

Тарихда катта-кичик из қолдирган машҳур кишиларимизни ҳаммамиз биламиз. Яқин ўтмишдаги замондошларимиз, бүгунги кун қаҳрамонларини ҳам биламиз деб даъво қилишимиз мумкин. Аммо тан беришимиз керакки, биз уларни нари борса шоир, адиб сифатида, санъаткор сифатида умумий тарздагина биламиз. Умуман, билсак бўлди-да, деган

эътирозлар бўлиши мумкин. Менимча, бундай фикрга асло қўшилиб бўлмайди. Асло!

Биз буюк замондошларимизни ҳам, ўтмиш доғишмандларимиз, саркардаларимиз, доғишмандларимизни эгаллаган олим-фузалоларимиз ҳақида қанчалик кўп нарсаларни билсак, инсоний фазилатларидан хабардор бўлсак, уларнинг барҳаёт руҳларини шунчалик чуқур ҳис эта оламиз, ўз ҳаёт йўлини уларнинг ибратли умрларида қиёслаб, инсоф ва адолат йўлини танлашимиз осонлашади.

Мана шу ўй-хаёллар газетамизда "Таниш сиймоларнинг нотаниш қирралари" руқини ташкил этишга руҳлантирди. Миртемир домла ва сизларга тақдим этмоқчи бўлганимиз буюк зотлар билан боғлиқ ибратли воқеалар сиз азиз ўқувчиларимиз қалбларида эзгулик учқунларини алангалантирса, уларнинг олижаноб фазилатлари замондошларимиз амалларида давом этса—биз ўз мақсадимизга иншооллоҳ эришган бўламиз.

Ўзбекистон халқ шоири Миртемир домланинг шогирдлари кўп бўлгани маълум. Уларнинг домла ҳақидаги кўпгина хотиралари китоб ҳолида нашр этилган. Бугун биз эътиборингизга шоир Олимжон Холдор ҳамда драматург Ҳайдар Муҳаммадларнинг элга маълум бўлмаган эсдаликларини ҳавола этамиз.

Саид ВАЛИЙ.

МИРТЕМИР домла жуда кўнглин одам эдилар. Кўйинчақликлари ундан ҳам ўтиб кетарди. Мен шогирд сифатида у кишининг уйларига тез-тез бориб турардим. Бир сафар келганимда, одатдагидай у ёқ-бу ёқдан гаплашиб ўтирдик. Одатлари бўйича "Хўш, бўтам, шоирми, сан" деб қўйдилар (бу гапни шоирлигидан қатъий назар ҳамма меҳмонга нисбатан ишлатардилар). Кулишдик. Гап тирикчилик мавзусига кўчди. "Қани, бўтам, айтчи, Андижонда нима гап, одамлар қандай яшашяпти? Нималар бор, нималар йўқ?" деб сўраб қолдилар. Мен ҳам энди соддалик билан уни-бунга гапириб бердим. Тирикчилик ўтиб турибди-ю, бироқ шу Андижонда аҳоли гўшт билан гурунчдан қийналяпти, дедим.

Гапларимни эшитиб ўтириб, домла ўйга толдилар. Яна анча маҳал гаплашиб ўтирдик. Ниҳоят, кечки поездга чиқадиган бўлиб ўрнимдан қўзғалдим. Хайрлашишга чоғланаётганимда домла "андек сабр" маъносига ишора қилиб, ичкарига кириб кетдилар. Бироз ўтмай, қўлларида ўн-ўн икки кило гурунч солинган челақ, унинг устида қозога ўралган 3 та қаз, кўтариб чиқдилар.

— Олимжон, сен шуни олиб кетасан, — дедилар домла.

Мен хайратланиб:

— Ие, домла, нега бунақа қиляпсиз? — деб сўрадим.

— Бўтам: ўзинг айтдинг-ку, — дедилар устоз, — Андижонда гўшт, гурунч масаласи қийин деб, — корхонингга яратарсан.

— Э, домла, мен ўзим ҳақимда эмас, умуман Андижондаги аҳволни айтдим-қўйдим-да. Редакцияда ишлайман, топишим жойида, мендан ташвишланманг, — домланинг шаштларини қайтаришга уриндим.

Домла, "сен шу челақни кўтариб юришдан уялласан, ор қиляпсан" деб, ўғилларига: "Миржалол, ўғлим, қани, кўтар челақни" дея буюрдилар ва мени вокзалгача кузатиб, вагонга чиқариб хайрлашдилар...

ХАЛҚНИНГ ЮРАГИГА СИНГГАН ШОИР

Тошкентда Миртемир домланинг юбилейлари ўтказиладиган бўлибди. Шоирнинг 50 йиллигига бағишланган йиғилиш Ҳамид Олимжон номидаги ёзувчилар уйида ўтган. Домла "Юр, мен билан бирга — бир йиғилишда қатнашиб келамиз" деб, мени ҳам олиб олган эдилар. Ёзувчилар, шоирлар, меҳмонлар тўпланишиб, зални тўлдириб ўтиришди. Казо-казолар мажлис ҳайъатидан жой олишган. Хайъат раиси тантанали йиғилишни очиб деб эълон қилди. Қарсақлар бўлиб кетди.

Бир пайт улар, ён-верига қараб, Миртемир домлани излаб қолишди. Йиғилиш домланинг юбилейи муносабати билан ўтказиладиганини эшитиб, мен ҳам ғалати ҳолатга тушиб қолдим. Юқоридагилар "Миртемир қани, Миртемир қани? деб суриштириб кетишди. Домла эса, мени ёнларига олиб ўша пайтда энг охири қаторларнинг бирида ўтирардилар. Ғала-ғовурни эшитиб: "Олимжон, нима дейишяпти?" — деб қизиқсиниб сўрадилар. "Домла, Сизни излашяпти. Юқорида чиқсин дейишяпти", дедим мен. Домла гапимни эшитиб, қўлларини қоринларининг устига олиб бориб (кўпинча завқланиб кулганда шундай одатлари бор эди) қотиб-қотиб ҳузур билан кулдилар ва:

— Бошлайверинглар, бошлайве-

ринглар. Менга шу ер маъкул, — дедилар...

Яна бир воқеа: Мен ўша Тошкентга бориб-келиб юрган кезларим. Албатта, ҳали ёшмиш, топар-тутарнинг ҳам мазаси йўқ — камхарж эдим. Андижонга кетадиган куним домла: "Олимжон, юр, сени бир меҳмон қилай", деб қолдилар. Поездга чиптани олдин олиб қўйганим учун ёнимда арзимас пул қолганди. Номус кучли, ноилоҳ кўнишга мажбур бўлдим. Тошкентнинг энг ҳашаматли ресторанидан бирига кирдик. Домла энг тансиқ таомларни кетма-кет буюрар эканлар, хижолатдан мени тер босарди.

Шу аснода ўтирарканмиз, кўшни столлардан бирида шовқин-сурон кўтарилиб қолди. Официант аёл бир йигитни бақириб-чақириб, оғзига келганини қайтармай ҳақорат қиларди. Ҳисоб-китоб вақтида йигитнинг бир сўм-ярим сўми етмай қолган экан. Хўранда шундай изза бўлгандики, лом-лим деёлмай турарди. Гап нимадалигини пайқаган домла:

— Ҳай, қизим, бу ёққа кел-чи! — деб аёлни чақириб олдилар, — Кўй, қайфиятингни бузма—етмаганини мен тўлайман. — дедилар-да, яна йигитнинг олдида таомлар, ичимликлар келтириб қўйиб, уни тинчлантиришни буюрдилар.

Официант аёл домланинг гапларини икки қилмай, дарров ўзгариб, йигитга хушмуомалалик билан хизмат қила бошлади. Йигит аввалига хайрон бўлиб, кейин гап нимадалигини англади шекилли, бутун вужуди миннатдорлик туйғуларига тўла назар билан биз томонга қаради.

Хуллас, мени чўнтагимга қўл югуртиришга ҳам қўймай, барча ҳаражатларни домланинг ўзлари тўладилар. Боз устига манзилга тақсид олиб бориб ҳам қўйдилар.

...Бир кун Миртемир домланинг уйларида борсам, ток сўриси тагида курсида паришон ўтирибдилар.

— Ҳа, домла, тинчликми, — деб сўрадим.

— Тинчликка тинчликкуя, — жавоб бердилар домла, — шу сендан сал олдинроқ "Совет Ўзбекистони" газетасидан кўнгирик бўлди. "Бемаза қўшқлар кўпайиб кетаяпти, — шуларга зарба берадиган ўткир мақола ёзиб берсангиз", — дейишди. Шуни ўйлаб ўтирибман. Танқидий мақола билан яхши қўшиқ яралиб қоларканми? Борям йўқ бўлиб кетиши мумкин. Домла яна хаёл огушига чўмиб кетдилар, сўнг фикрларини давом эттирдилар:

— Яхши қўшиқларни яратиш керак, қўлдан келганча шунга ердан бериш керак. Шунда ёмон қўшиқлар ўз-ўзидан йўқолиб кетади. Халқимиз

зукко халқ — яхши билан ёмонни ўзи ажратиб олади...

Хуллас, "Совет Ўзбекистони" газетасида домланинг эмас, бошқа бир муаллифнинг танқидий мақоласи чиқди. Домла эса, ўз ташаббуслари биланми ёки бошқа йўл биланми — ёзувчилар уюшмасида ташкил этилган "Қўшиқ кенгаши" ишида қатнашишга ғайрат билан кириб кетдилар. У кишидан ташқари Туроб Тўла, Пулат Мўмин, Хусниддин Шарипов, яна уч-тўрт кўзга кўринган шоирлар ҳам республика радиосида, грампластинкаларда ёзиладиган, филармонияда ижро этиладиган қўшқлар матинини жиддий назоратдан ўтказиб, сарагини саракка, пучагини пучакка чиқаришадиган бўлишди. Шу йиллари яратилган кўпгина қўшиқлар шу санъатнинг дардонлари бўлиб қолгани бежиз эмас.

... Тошкентнинг биқинида жойлашган, Дендропаркда қимиз сайли бўлади, деган хабарни эшитган домла ўша ерга борилари келиб қолди. Зорикиб қўтилган дам келди-ю, устоз шогирд Дендропаркка етиб бордик. Лекин, афсуски, қимиздан дарак йўқ эди. Айтишларича, Турбатдан олиб келишга кетишибди. Домла билан атрофни айландик.

Бир вақт қимиз келиб қолди. Лекин унинг атрофини турли идиш кўтарган тумонот ўраб олди. Домла ҳам бидонларини қўлга олиб, у ёқ-бу ёқдан бўй чўзиб, қимизчига қараган бўлдилар-да, ҳафсалалари пир бўлди чамаси:

— Қимиз сайлида юрибмиз — шунинг ўзи бизга кифоя, — дедилар.

Шу атрофдагиларнинг баъзилари "сиздек одам бир келиб қолибсиз, қимизни сизга беришмаса, кимга беришадилар, келинг биз олиб берайлик", деб епишишди. Лекин домла кўнмадилар. Шу пайт Дендропарк директори — истеъфодаги генерал, машҳур "Шоҳидамас баргида" кассасининг муаллифи Искандар Қаландаров келиб қолди. У аҳволни дарров фаҳмлаб: бўш бидонни, қўярда-қўймай қўлларидан олдида, бирорта ҳожатманднинг навбат ҳақини олиб қўймайлик, деган гапларга кулоқ ҳам солмай, бир зумда уни тўлдириб келди.

— Пулини қўяверинг, — ўзим ҳисоб-китоб қиламан, — деди истеъфодаги генерал.

Домла қатъиян норозилик билдириб, пулини узатиб юбордилар...

Ўзбекистон халқ шоири Миртемир домла ана шундай одам эдилар. Таъмагирликнинг аёвсиз душмани эдилар. Собик Иттифоқнинг катта давлат мукофотларига тақдим қилишганида, имкониятдан фойдаланиб, ҳаракат қилиб қолсангизчи, ахир бошқалар мукофотни олиш учун Москвада етиб олиб, йўлини кидиришадилар-ку, дейишганида ҳам, "менга ўзим курашиб оладиган мукофот керак эмас, лозим топишса ўзлари беришар", деб қўя қолардилар. Ҳақиқатдан, ҳам олиш мукофотлардан бирини лозим кўришди. Лекин вақт ўтганди. Домла ҳаётдан қўз юмгандилар...

Олимжон ХОЛДОР,
Ҳайдар МУҲАММАД.

КАСБ МАҲОРАТИ КЎРИГИ

Тошкентдаги "Кооператор" ресторанида матлубот тизими умумий овқатланиш ходимларининг Республика кўрик танлови бўлиб ўтди. Уч кун давом этган кўрик танловда

Қорақалпоғистон ва барча вилоятлардан вакиллар ўз маҳоратларини намойиш этишди. Ниҳоят кўрик танловга яқин ясалди.

Ғолиб жамоалар орасида Самарқанд ва Наманган вилоятлари вакиллари биринчи, Тошкент, Сирдарё ва Бухоро жамоалари иккинчи, Фарғона, Қашқадарё ва Қорақалпоғистон вакиллари учинчи ўринни эгаллашди. Марҳамат туманилик Мирзахоким Миродилов "Энг яхши ошпаз", наманганликлар Абдуҳаким Мажилов "Энг яхши қандолатпаз", Баҳром Маъсумов "Энг яхши официант", Сирдарелик 14 яшар Наҳия Иминова эса "Энг еш, умидли қатнашчига" фахрли унвон ва совринларга сазовор бўлдилар. Совринларни ғолибларга "Ўзбекбирлашув" бошқаруви раиси Б. Абдуганиев, Ўзбекистон Савдо, умумий овқатланиш, матлубот кооперацияси ва тадбиркорликнинг турли шакллари ходимлари касаба уюшмаси Марказий Кўмитаси раиси К. Комилова тантанали топширдилар.

Миллий пазандачилигимизнинг ўзига хос сирлари намойиш этилган ушбу кўрик танлов Ўзбекистон матлубот кооперациясининг 70 йиллиги, республика савдо, умумий овқатланиш, матлубот кооперацияси ва тадбиркорликнинг турли шакллари ходимлари касаба уюшмаларининг 60 йиллигига бағишланди.

"Ишонч" мухбири.
Суратларда кўрик танловдан лавҳалар.
В. ТЎРАЕВ олган суратлар.

ФЕВРАЛЬ

ДУШАНБА, 6

ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Мультифильм.
18.20 "Хусусийлаштиришнинг янги йўналишлари".
18.55 Ўзлонлар.
19.00 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.20 Ўзлонлар.
19.25 "Адолат". Ҳуқуқий-публицистик кўрсатув.
20.10 Оқшом эртақлари.
20.25 Ўзлонлар.
20.30 "Ўзбекистон" ахбороти.
20.55 Ўзлонлар.
21.00 "Санъат усталари". Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Маҳмуд Юнусов.
21.35 "Ижод завқи ва машаққати". Ўзбекистон халқ эзувчиси Саид Аҳмад билан суҳбат.
22.30 Муборак Рамазон тўхфаси. "Муҳаммадур Расулulloҳ". Кўп қисмли телевизион бадий фильм премьераси. 7-қисм (Миср Араб Республикаси).
23.15 — 23.40 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"Тошкент" студияси таништиради:

18.30 Болалар учун. "Кўзминчоқ".
19.00 "Декон химмати".
19.30 "Экология ва ҳаёт".
20.00 "Саму остидаги юлдузлар".
20.40 — 23.20 "Ҳаётга қайтиш". Бадий фильм. 1-2-сериялар.

ЎзТВ III

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

19.40 "Мультикарусель".
19.55 "Ешлик" студияси. "Гул ва ..."

"ОМАД" таништиради:

20.25 "Совға".
20.55 "4/8". Мусиқий кўрсатув.
21.15 Ўзлонлар.
21.25 Жаҳон янгиликлари ("Эй-Би-Си").
21.45 Видео — "О".
22.25 Ўзлонлар.
22.35 "Курьер".
22.55 "... яна об-ҳаво ҳақида".
00.10 — 00.20 "Постфактум".

"ОСТАНКИНО" ТЕЛЕКАНАЛИ

18.00 "Дабиринг". "Ҳамкорлик калити".
18.30 "50 йил муқаддам ушбу кунларда".
18.50 Янгиликлар.
19.00 "Тигиз пайт".
19.30 "Шадлод Роза". Телесериал (Мексика).
19.55 "Агар...". Кўрсатувни В. Познер олиб боради.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 "Время".
21.40 "Спорт уик-энди".
21.55 "Эксклюзив". "Кизил олтин".
22.35 — 23.50 Фигуралар учини. Европа чемпионати. Кўргазмалар чиқишлар. Германиядан кўрсатилади.

СЕШАНБА, 7

ЎзТВ I

7.00 — 9.00 "Ассалом, Ўзбекистон!" Тонги дам олиш кўрсатуви.

9.00 "Дарелар оқиб ўтган ўрмонда". Бадий фильм.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари.
11.00 Немис тили.
11.20 "Абу Исо Термизий".
"Ўзбектедфильм". Премьера.
11.30 Ўқув кўрсатуви. Адабиёт.
12.00 "Ешлик" студияси. "Бир ўлка-ки...".
12.30 — 14.30 "Кичкинтой" студияси.
"Болалигим — пошполигим".

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 "Ешлик" студияси. "Онамнинг ўғитлари".
18.40 "Ишбилармон".
18.55 Ўзлонлар.
19.00 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.20 Ўзлонлар.
19.25 Мусиқий дақиқалар.
19.40 Ойбек таваллудининг 90 йиллигига. "Адиб сабоқлари".
20.10 Оқшом эртақлари.
20.25 Ўзлонлар.
20.30 "Ўзбекистон" ахбороти.
20.55 Ўзлонлар.
21.00 "Фан фидойиси". Ўзбекистон Республикаси ФА мухбири аъзоси Г. А. Пу-гаченкова таваллудининг 80 йиллигига.
21.30 "Санъат усталари". Ўзбекистон халқ артисти Берта Давидова.
21.30 Муборак Рамазон тўхфаси. "Муҳаммадур Расулulloҳ". Кўп қисмли телевизион бадий фильм премьераси. 8-қисм.
23.15 — 23.40 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"ОМАД" таништиради:

18.30 "Мультифейерверк".
19.15 "Жаҳон ҳайвонот боғлари".
19.35 Янгиликлар.
19.40 "Хусусийлаштириш: қадим-бақадам".
20.00 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Ўзлонлар.
20.25 Видеоид.
20.45 "Теле-ателье-шоу".
20.55 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Ўзлонлар.
21.35 "Кинонигоҳ".
23.15 — 23.35 Жаҳон янгиликлари ("Эй-Би-Си").

ЎзТВ III

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

19.40 "Мультикарусель".
19.55 "Кашф этилаётган имкониятлар".

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

20.25 "Дурдарин" телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.25 "Уорлднет" телекомпаниясининг янгиликлари.
21.45 "Дўстлик сарҳад билмайди".
22.45 "Бўёқларга кўчган фалсафа".
22.55 — 23.10 "Би-Би-Си" янгиликлари.
"ОСТАНКИНО" ТЕЛЕКАНАЛИ
6.30 — 9.00 "Тонг".

18.00 "Веди".
18.30 "СВ" жумбоги.
18.40 "Хужжатлар ва тақдирлар".
18.50 Янгиликлар.
19.00 "Тигиз пайт".
19.30 "Шадлод Роза". Телесериал.
19.55 "Мавзу".
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!

21.00 "Время".
21.40 "Илк манбадан".
21.50 — 23.40 Галабанинг 50 йиллигига. "Тирикларни чорлайман". "Бешиччи мухр". Бадий фильм (Венгрия, 1976 й.).

ЧОРШАНБА, 9

ЎзТВ I

7.00 — 9.00 "Ассалом, Ўзбекистон!" Тонги дам олиш кўрсатуви.

9.00 "Ҳали ҳаёт олдинда". Бадий фильм.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Зоология.
11.00 "Фармон ва ижро".
11.30 Ўқув кўрсатуви. Физика.
12.00 Янги алифбони ўрганамиз.
12.30 "Ешлик" студияси. "Фахрийлар — фахримиз".
13.20 Лирик концерт.
14.00 — 14.20 "Қишлоқ стадионларида".

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Мультифильм.
18.20 "Бозор иқтисодиёти сабоқлари".
18.45 "Шеърин дақиқалар". Нормурод Нарзуллаев.
18.55 Ўзлонлар.
19.00 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.20 Ўзлонлар.
19.25 Спорт хабарномаси.
19.35 "Ўзбекна лутф". Адабий кўрсатув.
20.10 Оқшом эртақлари.
20.25 Ўзлонлар.
20.30 "Ўзбекистон" ахбороти.
20.55 Ўзлонлар.
21.00 Ўзбекистон телевидениесига вилоят студияларининг кўрсатувлари. "Экранда — Наманган вилояти".
21.40 "Сарви гулру келмади...". "Баҳор" ансамблининг Навоий асарлари асосида тайерлаган янги дастури.
22.30 Муборак Рамазон тўхфаси. "Муҳаммадур Расулulloҳ". Кўп қисмли телевизион бадий фильм премьераси. 9-қисм.
23.15 — 23.40 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"Тошкент" студияси таништиради:
18.30 "Ўз ҳақингда гапир...".
19.00 "02" тўқинида.
19.25 "Халқ саломатлиги йўлида".
20.10 "Бизнес — банк".
20.25 Концерт заллари бўйлаб.
21.10 Галабанинг 50 йиллиги олдида.
"Едингдаи, дўстим...".
21.25 "Тошкент оқшомиди".
22.25 — 00.40 "Соҳил". Бадий фильм.

ЎзТВ III

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

19.40 "Мультикарусель".
19.55 "Ешлик" студияси. "Ешлик ва замон".
20.25 "Санта-Барбара". Телевизион бадий фильм.
21.15 — 00.15 "ОМАД" таништиради: "СПОРТ КИТЪАСИ".

"ОСТАНКИНО" ТЕЛЕКАНАЛИ

6.30 — 9.00 "Тонг".

18.00 Эфирда — Давлатлараро "Мир" телерадиокомпанияси.
18.45 "Ким аслида ким?". XX аср. Ф. Шехтель.
18.50 Янгиликлар.
19.00 "Тигиз пайт".
19.30 "Шадлод Роза". Телесериал.
19.55 "Қишлоқ ҳаёти" Ю. Черныченко билан.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 "Время".
21.40 "Монолог".
21.50 — 23.35 "Оғритиш усули". Бадий фильм (Свердловск киностудияси, 1993 й.).

ПАЙШАНБА, 9

ЎзТВ I

7.00 — 9.00 "Ассалом, Ўзбекистон!" Тонги дам олиш кўрсатуви.

9.00 "Қўрқувнинг давоси". Бадий фильм.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Табиатшунослик.
11.00 "Ешлик" студияси. "Яхшиларга эргашиб".
11.30 Ўқитувчилар, Сизлар учун!
12.00 "Биргаликда куйлаймиз".
12.30 "Хўқўқингизни биласизми?".
12.45 — 14.45 "Биз танилаган йўл". Видеоканал.

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 Мультифильм.
18.25 "Ўзбек давлатчилиги тарихи".
18.55 Ўзлонлар.
19.00 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.20 Ўзлонлар.
19.25 "Аъналар этади давом". Мусиқий кўрсатув.
20.10 Оқшом эртақлари.
20.25 Ўзлонлар.
20.30 "Ўзбекистон" ахбороти.
20.55 Ўзлонлар.
21.00 "Шеъринг мулкининг султони". Алишер Навоий таваллудига бағишланган кўрсатув.
22.30 Муборак Рамазон тўхфаси. "Муҳаммадур Расулulloҳ". Кўп қисмли телевизион бадий фильм премьераси. 10-қисм.
23.15 — 23.40 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

"ОМАД" таништиради:

18.30 "Омад" тақвими.
18.35 "Жозиба".
18.55 "Бир шингил хангома".
19.05 "Ишингиз бароридан келсин!".
19.20 "Муҳаббатга ошно қалблар".
19.40 "Теле-ателье-шоу".
19.50 Видео янгиликлари.
20.15 Янгиликлар.
20.20 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Ўзлонлар.
21.05 "Кинонигоҳ".
22.45 — 23.05 Жаҳон янгиликлари ("Эй-Би-Си").

ЎзТВ III

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

19.40 "Мультикарусель".
19.55 "Ислохот ва маъмо".
20.25 "Санта-Барбара". Телевизион бадий фильм.

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

21.15 "Уорлднет" телекомпаниясининг янгиликлари.
21.35 — 22.35 "Дурдарин" телекомпаниясининг кўрсатувлари.
"ОСТАНКИНО" ТЕЛЕКАНАЛИ
6.30 — 9.00 "Тонг".

18.00 ... 16 ешгача ва ундан катталар".
18.30 "Инсон ва қонун". Махсус сони.
18.45 "Ким аслида ким?". XX аср. Ж. Даррелл.
18.50 Янгиликлар.
19.00 "Тигиз пайт".
19.30 "Шадлод Роза". Телесериал.
19.55 "Эслашлари учун...". Л. Филатовнинг муаллифлик кўрсатуви.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 "Время".
21.40 — 22.05 "Москва, Кремль".

ЖУМА, 10

ЎзТВ I

7.00 — 9.00 "Ассалом, Ўзбекистон!" Тонги дам олиш кўрсатуви.

9.00 "Бўзоқ йили". Бадий фильм.
10.20 "Ўлкамизда қиш". Телесериал.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Киме.
11.00 "Ешлар билан юзма-юз".
11.40 Ўзбек тилини ўрганамиз.
12.10 Немис тили.
12.30 — 14.30 "Синовдаври". Видеоканал.

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Бугун". Ахборот кўрсатуви.
18.10 "Кичкинтой" студияси.
18.40 "Кўнгиракча".
18.40 Бизнес мактаби.
18.55 Ўзлонлар.
19.00 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.20 Ўзлонлар.
19.25 "Ислохот ва маъсулият".
19.45 "Мамлакатлар, воқсалар, одамлар...".
20.10 Оқшом эртақлари.
20.25 Ўзлонлар.
21.00 Бевосита мулоқот.
21.40 Юнус Ражабий номидаги мақом ансамбли ижросида Навоий газаллари билан айтиладиган ашулалар.
22.30 Муборак Рамазон тўхфаси. "Муҳаммадур Расулulloҳ". Кўп қисмли телевизион бадий фильм премьераси. 11-қисм.
23.10 — 23.35 "Ўзбекистон" ахбороти.

ЎзТВ II

18.30 Болалар учун фильм. "Сиеҳдон одам".

"Тошкент" студияси таништиради:

19.35 "Билиб қўйган яхши".
19.50 "Уммондан томчи".
20.35 Ўзбек тасвирий санъатида Алишер Навоий образи.
21.10 "Тошкентнома".
22.10 — 23.40 Футбол. Европа суперкубоги. "Арсенал" (Англия) — "Милан" (Италия).

ЎзТВ III

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

19.40 "Мультикарусель".
19.55 "Санта-Барбара". Телевизион бадий фильм.

"ОМАД" таништиради:

20.45 "Компьютер — Осиё".
21.15 "Жирол репортажи".
22.05 Жаҳон янгиликлари ("Эй-Би-Си").
22.25 "Даракчи".
22.35 Ўзлонлар.
22.45 — 00.30 Видео — "О".

"ОСТАНКИНО" ТЕЛЕКАНАЛИ

6.30 — 9.00 "Тонг".

18.00 "Инсон ва қонун".
18.30 "50 йил муқаддам ушбу кунларда".
18.50 Янгиликлар.
19.00 "Кўнгул ҳаловатга илҳақ...". А. С. Пушкинга бағишланган кўрсатув.
19.20 "Шадлод Роза". Телесериал.
19.50 "Мўжизалар майдони".
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 "Время".
21.40 "Хафтанинг машҳур кишиси".
22.00 — 23.05 "Детективлар клуби"да.
"Гуруҳ". Телесериал (Франция). 5-сери.

ШАНБА, 11

ЎзТВ I

7.00 — 9.00 "Ассалом, Ўзбекистон!" Тонги дам олиш кўрсатуви.

9.00 "Товон тўлов". Бадий фильм.
10.25 "Талаба ва спорт".
10.45 "Ешлик" студияси. "Эзуликка интилиб".
11.25 "Халқ ижодиёти". Оилавий ансамбллар телевизион фестивали.
12.05 Каратэ бўйича республика турнири.
12.45 "Умирлар учун". "Улғайиш поғоналари".
13.15 — 15.15 "Тимсол" видеоканали.

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Мультифильм.
18.10 Мактаб ўқувчилари учун. "Дилдан куйлаб, ўйна қунаб...".
18.45 Спорт хабарномаси.
18.55 Ўзлонлар.
19.00 "Ўзбекистон" ахбороти (рус тилида).
19.20 Ўзлонлар.
19.25 Лирик тароналар.
20.00 "Ўзбекистон янгиликлари" (инглиз тилида).
20.10 Оқшом эртақлари.
20.25 Ўзлонлар.
20.30 "Ўзбекистон" ахбороти.
20.55 Ўзлонлар.
21.00 "Таниш чехралар". Киноқўрсатув.
21.05 "Дебют". Рошель Рубинов ва Уктам Аҳмедов ижросида мумтоз ашулалар.
22.30 Муборак Рамазон тўхфаси. "Муҳаммадур Расулulloҳ". Кўп қисмли телевизион бадий фильм премьераси. 12-қисм.
23.10 "Ўзбекистон янгиликлари" (инглиз тилида).
23.20 "Тунги ерду". Дам олиш кинодастур.

ЎзТВ II

"ОМАД" таништиради:

9.00 "Мультифейерверк".
9.45 "Жаҳон ҳайвонот боғлари".
10.05 Янгиликлар.
10.10 "Хусусийлаштириш: қадим-бақадам".
10.30 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Ўзлонлар.
10.55 Видеоид.
11.15 "Теле-ателье-шоу".
11.25 Янгиликлар.
11.30 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Ўзлонлар.
12.10 "Кинонигоҳ".
13.50 Жаҳон янгиликлари ("Эй-Би-Си").
14.10 "Омад" тақвими.
14.15 "Жозиба".

14.25 "Бир шингил хангома".
14.35 "Ишингиз бароридан келсин!".
14.50 "Муҳаббатга ошно қалблар".
15.10 "Теле-ателье-шоу".
15.20 Видео янгиликлари.
15.45 Янгиликлар.
15.50 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Ўзлонлар.
16.35 "Кинонигоҳ".
17.55 Жаҳон янгиликлари ("Эй-Би-Си").
18.15 Телесериал.

"Тошкент" студияси таништиради:

18.30 Болалар учун. "Табассум".
19.10 "Акс-садо". Рустам Саъдуллаев.
19.40 — 22.35 "Спорт — тайм" видеоканали:
— Соккер-клуб.
— "Лидер".
— "Арт-спорт".
— Юниор.
— "Кинематограф".

ЎзТВ III

10.00 "Кафолат".

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

10.30 "Жонли сайера".
10.50 Хитой санъат усталарининг концерти.
11.30 — 12.20 "Олтин атиргул гори". Кўп серияли телевизион бадий фильм (Италия). 1-серия (рус тилида).

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

19.40 "Мультикарусель".

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

19.55 "Жаҳон бир ҳафта ичида".
20.20 "Ўзбекистон ҳамкорлик йўлида".
21.05 "Би-Би-Си" янгиликлари.
21.20 "Умид" (уйғур тилида).
21.55 "Бу ажиб дунё".
22.15 — 23.30 "Си-Эн-Эн" янгиликлари.

"ОСТАНКИНО" ТЕЛЕКАНАЛИ

17.35 "Ҳайвонот оламида". Ҳайвонот боғларининг ҳаёти (АҚШ).
18.15 "Театр+ТВ". Лия Ахеджакова ва унинг қаҳармонлари...
19.00 "Ўзлон сайера".
19.50 "Бешиччи бурчак". Телесериал (АҚШ, "Коламбия пикчерс"). 1-серия.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 "Время".
21.45 — 23.15 "Каин ва Авель". Телесериал (АҚШ, "Коламбия пикчерс"). 1-серия.

ЯҚШАНБА, 12

ЎзТВ I

7.00 — 9.00 "Ассалом, Ўзбекистон!" Тонги дам олиш кўрсатуви.

9.00 "Қувноқ стартлар".
9.45 "Шодлик тароналари". Фильм-концерт.
10.00 "Ешлик" студияси. "Ватанимга хизмат қиламан".
10.30 "Хужжатли экран".
11.10 "Алдагани хотин яхши". Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.
12.40 — 14.40 "Санъат сеҳри". Мусиқий видеоканал.

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 "Сеними, шошмай тур!" Мультифильмлар.
18.25 "Санъат гунчалари".
18.55 Ўзлонлар.
19.00 "Ҳафтанома" (рус тилида).
19.30 Ўзлонлар.
19.35 "Ойнаи жаҳонда...".
19.55 "Тасвир". Киноқўрсатув.
20.25 Ўзлонлар.
20.30 "Ҳафтанома".
21.00 Ўзлонлар.
21.05 "Танбур". Телесериал.
21.25 "Олтин қанот қўшлар учсин". Ҳаво йўллари кўнига бағишланган кўрсатув ва концерт.
22.30 Муборак Рамазон тўхфаси. "Муҳаммадур Расулulloҳ". Кўп қисмли телевизион бадий фильм премьераси. 13-қисм.
23.10 — 23.40 "Ҳафтанома".

ЎзТВ II

17.00 "Совға".
17.30 "4/8". Мусиқий кўрсатув.
17.45 Жаҳон географияси.
18.35 Панорама.
19.05 Ўзлонлар.
19.10 Видео — "О".
20.50 "Курьер".
21.15 "... яна об-ҳаво ҳақида".
21.25 "Постфактум".
21.35 Жаҳон янгиликлари ("Эй-Би-Си").
21.55 "Эм-Ти-Ви" оҳанглари ва Ўзлонлар.
22.35 "Даракчи".
22.45 Ўзлонлар.
22.55 — 00.35 Видео — "О".

ЎзТВ III

17.00 "Совға".

ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛ

10.00 "Ташрифлар ва тақдирлар".
10.30 "Гўзаллик ва абадий ҳақида".
11.00 Олтин атиргул гори. Кўп серияли телевизион бадий фильм. 2-серия (рус тилида).
11.50 — 12.00 "Ўзбекистон янгиликлари" (инглиз тилида).

18.10 — 19.40 Туркия телевидениеси.

19.40 "Ешлик" студия

